

Danske Tjukotka Ekspeditioner
Danish Chukotka Expeditions ~ Датские Чукотские Экспедиции

E K S P E D I T I O N S R A P P O R T

FOR

3. Danske Tjukotka Ekspedition

Bent Nielsen

Danske Tjukotka Ekspeditioner
København, 2004

© København 2004

Udgiver:

Danske Tjukotka Ekspeditioner

Ruthsvej 3, 2900 Hellerup

(*45) 39 61 06 31

eskibent@get2net.dk

www.connexion-dte.dk

Forfatter: Bent Nielsen

Sats og layout: Bent Nielsen

Tryk: KopiService, Københavns Universitet

ISBN 87-990106-0-7

Indholdsfortegnelse

Introduktion	5
Forskningsprogram	7
Geografi og rejse	8
Ekspeditionsgruppens arbejdsprogram	9
Erhvervs- og administrationsstruktur	10
Før Sovjet Unionen	10
Sovjettiden	11
Erhverv og administration i Providenija Rajon efter SU	12
Grænsevogterne	13
Administrator	13
Pelsdyrfarme	14
Rensdyravl	14
Havdyrfangst	15
Havdyrfangernes Association	18
Providenija Rajons administrative struktur	19
Lokale råd og positioner	20
Etnisk fordeling	20
Fotos: Erhverv	21
Fotos: Lokale positioner	22
Lokale råd	27
Fællesforsamlingen (skhod)	27
Ældrerådet	28
Kvinderådet	28
Skolen	29
Skoleråd og forældreråd	30
Tjukotkas stærke kvinder	31
Formål	31
Metode	32
Analyse og resultater	32
Strukturelle problemer og uligheder	32
Uformel økonomi og slægtskab	33
Forandring i familiemønstret, kontinuitet i kvinderollen	35
Indflydelse og symbolsk magt	35
Sammenfatning	36
Eskimoisk sprog (tjaplinski) i daglig tale	36
Sproget	37
Metode og feltarbejde	37
Analyse og resultater	38
Fotos: Kvinders forhold	43
Fotos: Det eskimoiske sprog	42
Abramovitj og ny optimisme	43
Venskabsbyer Sisimiut-Providenija	46
Ekspeditionsdeltagere	48
Samarbejdspartnere og sponsorer	49
Summary in English	50
Litteratur	51
Information / kontakt	53

Introduktion

Danske Tjukotka Ekspeditioner er titlen på en række forskningsekspeditioner, der omkring årtusindeskiftet er gennemført med det formål at indsamle og formidle viden om den oprindelige befolkning på Tjukotka-halvøen i det nordøstlige Rusland.

1. Danske Tjukotka Ekspedition med undertitlen **YUPIK '98** blev gennemført som et pionerprojekt, hvor to studerende, Bent Nielsen, Eskimologi, Københavns Universitet og Peter Brink Andersen, Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet, ønskede at kombinere deres respektive universitetsstudier med et møde med den befolkningsgruppe, studierne drejede sig om. Ekspeditionsgruppen kompletteredes senere med en russisk/dansktalende studerende, Ilja Artemov, Historie, Københavns Universitet. YUPIK '98 ekspeditionen opnåede gennem 2½ måneds feltarbejde et grundlæggende kendskab til den demografiske, politiske, økonomiske og erhvervsmæssige situation i Providenija rajon på Tjukotka-halvøens sydøstlige hjørne. Desuden blev der etableret personlige kontakter til mange mennesker, som har været betydningsfulde for de senere ekspeditioners gennemførelse. YUPIK '98 ekspeditionens faglige udbytte koncentreredes om den eskimoiske minoritets revitalisering af de kulturelle traditioner. Desuden mødte ekspeditionsgruppen flere tilkendegivelser fra folk, som ønskede nærmere relationer til den eskimoiske befolkning i Grønland.

3 år senere blev **2. Danske Tjukotka Ekspedition** gennemført under titlen **Connexion 2001**. På baggrund af erfaringerne fra YUPIK '98 blev der i 2001 formuleret mere konkrete mål for forskningen, og en ny ekspeditionsgruppe blev etableret. Bent Nielsen (cand. mag. i eskimologi) udarbejdede med Anja Naja Raahauge fra Grønland (Post-koloniale Studier/Institut for Engelsk) som assistent et forskningsprojekt, hvor der i særlig grad blev fokuseret på den komplicerede demografiske situation i Providenija rajon og på relationerne mellem elite og menigmand. Ilja Artemov (Institut for Historie), der på den forrige ekspedition havde udviklet en betydningsfuld erfaring vedrørende tolkning og løsning af praktiske udfordringer, var fra starten med i gruppen. Senere knyttedes endnu en studerende fra Københavns Universitet til ekspeditionsgruppen: Eevi Pulst Andersen (Tandlægehøjskolen), som primært skulle fungere som tolk og sideløbende indsamle data til en undersøgelse af eskimoiske og tjuktiske børns og voksnes bidfunktion (Temporomandibulære funktionsforstyrrelsers epidemiologi). Forud for ekspeditionen etablerede ekspeditionsgruppen en foto- og informationsudstilling med titlen: "Eskimosy - eskimoer i Sibirien", som blev vist i de danske grønlandshuse og senere sendt til Grønland for at cirkulere mellem lokalmuseerne. Connexion 2001 fik således taget et vigtigt skridt i retning af at etablere konkrete kontakter mellem Tjukotka og Grønland. Ved

hjemkomsten i slutningen af september 2001 havde ekspeditionsgruppen en meget omfattende samling data, som omhandlede kvalitative forskningsinterviews, demografisk kortlægning, deltagerobservationer, diverse dokumenter samt foto- og videooptagelser.

3. Danske Tjukotka Ekspedition har bygget videre på de indhøstede erfaringer, det indsamlede materiale og de personlige kontakter, som de første ekspeditioner tilvejebragte.

Med udgivelsen af nærværende ekspeditionsrapport ønsker vi så bredt som muligt at informere om det gennemførte arbejde og de opnåede resultater. Der vil derfor i rapporten blive redegjort for ekspeditionens gennemførelse, dens arbejdsområder og de indsamlede data. En væsentlig del af ekspeditionens indsamlede data er endnu ikke færdigbehandlede og vil derfor kun i begrænset omfang kunne præsenteres som gennemarbejdede resultater.

Et andet og vigtigt formål med denne ekspeditionsrapport er at give udtryk for vores taknemlighed til de mange sponsorer og samarbejdspartnere, uden hvis kontante hjælp og støtte det havde været umuligt at gennemføre **3. Danske Tjukotka Ekspedition**.

Hellerup 15. marts 2004

Bent Nielsen

Ekspeditionsleder, cand. mag., Ph.D. stud.

Forskningsprogram

Forskningsprogrammet for **3. Danske Tjukotka Ekspedition** blev sammensat efter et overordnet princip om dels at udfylde enkelte huller i det materiale, der tidligere var indsamlet, og dels at åbne nye undersøgelsesområder, med relevans for den allerede etablerede viden. Dette betyder, at bearbejdningen af materialet fra de to første Danske Tjukotka Ekspeditioner havde demonstreret, at yderligere forskning var nødvendig vedrørende erhvervsstruktur, administrationsstruktur og beslutningsmønstre med henblik på at opnå en bred basis for forståelse af traditionernes betydning for den oprindelige befolkning i Provideniya rajon på Tjukotka-halvøen. Udover denne konsoliderende forskning blev ekspeditionens program tilrettelagt, så der samtidig var plads til at eksplorere hidtil upåagtede emner: Kvinders forhold og det eskimoiske sprogs status.

Ekspeditionen YUPIK '98 (1. Danske Tjukotka Ekspedition)

Sonderende forskning med primær vægt på 'traditioner'. Desuden indkredsede gruppen relevante områder for senere forskning: Kønsroller, sprog, erhvervsstruktur, administrationsstruktur og stratifikation.

Primær forskning:

Traditioner
Kulturel objektivisering

Indkredsede, relevante områder:

- Beslutningsmønstre
- Erhvervsstruktur
- Administrationsstruktur
- Sprog
- Kønsroller

Ekspeditionen Connexion 2001

Måltrettet forskning vedrørende demografi og beslutningsmønstre. Desuden arbejdede gruppen med strukturerne indenfor både erhverv og administration.

Primær forskning:

Demografi
Beslutningsmønstre

Sekundær forskning:

- Erhvervsstruktur
- Administrationsstruktur

3. Danske Tjukotka Ekspedition

Konsoliderende forskning vedrørende beslutningsmønstre samt erhvervs- og administrationsstrukturer. Supplerende forskning vedrørende kønsroller og sprog.

Primær forskning:

Beslutningsmønstre
Administrationsstruktur
Erhvervsstruktur

Supplerende forskning:

- Kvinders forhold
- Eskimoisk sprog

Geografi og rejse

Den autonome provins Tjukotka (Чукотский Автономный Округ) er på størrelse med Frankrig og Irland tilsammen og beliggende i det nordøstligste hjørne af den Russiske Føderation. 750.000 km² bjerg- og tundralandskaber, enkelte varme kilder og i den sydvestlige del af provinsen mindre områder med skov (tajga).

Tjukotka er på tre sider omgivet af havet. Langs de nordøstlige kyster er gennemsnits-temperaturen i januar omkring -20° C og meget blæsende. Sommeren er kort, kold (+6° - +8° C) og solfattig; mindst 300 mm nedbør om året. Der er permafrost i hele regionen.

Tjukotkas oprindelige befolkning er yupik-eskimoer (ca. 1.600) og tjuktere (ca. 13.000) samt et fåtal af andre etniske minoriteter. Siden Anden Verdenskrig er tilflyttere i stort tal indvandret til Tjukotka fra den europæiske del af det tidligere Sovjet Unionen (russere 70%, ukrainere 13%). I slutningen af 1980-erne nåede befolkningstallet over 160.000, hvor

Tjukotka med indtegning af de 8 rajoner, hvor Provideniya Rajon er den sydøstligste. Der er ca. 4.400 indbyggere i Provideniya Rajon; heraf er knapt halvdelen tilflyttere.

de oprindelige folk kun udgjorde knapt 10%. Indvandningsbølgen vendte med Sovjet Unionens sammenbrud således, at der i dag kun er omkring 70.000 indbyggere i Tjukotka, hvor de oprindelige folk udgør ca. 25%.

De vigtigste erhverv i Tjukotka er råstof-udvinding (Først og fremmest guld og kul), fiskeri og rensdyravl (over-

vejende tjuktere). Hovedparten af yupik-eskimoerne og et mindre antal tjuktere ernærer sig ved fangst på havdyr og fiskeri. I sovjet-perioden var pelsdyravl i kombination med industriel fangst på hvaler og hvalrosser almindeligt udbredt i byggerne, hvor yupik-eskimoerne bor; dette er nu ophørt.

3. Danske Tjukotka Ekspedition gennemførte det planlagte feltarbejde i Provideniya Rajon. Rejsen foregik med fly fra København via Moskva og Anadyr til Provideniya. I Provideniya Rajon opholdt ekspeditionsdeltagerne sig primært i de to bygder, Novoe Tjaplino og Sireniki og i mindre grad også i byen Provideniya.

Ekspeditionsgruppens arbejdsprogram

PERIODE	LOKALITET		AKTIVITETER
8. - 10. marts	København - Moskva - Anadyr		Rejse og kort ophold i Moskva
11. - 12. marts	Anadyr		Registrering hos lokale myndigheder
13. marts	Anadyr - Providenija		Rejse via Lavrentija
14. marts	Providenija		Indkvartering i Eskimoernes Organisations kontor. Møde med administrationsleder Daniljuk. Registrering hos myndigheder.
15. marts	Provid. - N. Tjaplino		Rejse
16. - 28. marts	Novoe Tjaplino		Præsentation af forskningsprojekt og venskabsbyideen for administratoren og på skolen. Husholdsundersøgelse med spørgeskemaer. 22 kvalitative interviews. Spørgeskemaer vedrørende skolebørns sprogbrug. Besøg hos tjuktiske rensdyravlere ved Novoe Tjaplino. Interview til regionsavis.
29. marts	N. Tjaplino - Provid.		Rejse
3. marts - 1. april	Providenija		Møde med administrationsleder Daniljuk. Demografiske oplysninger fra statistisk kontor. Møde med Zagrebin på museet. 2 kvalitative interviews.
2. april	Providenija - Sireniki		Rejse
3. - 8. april	Sireniki		Præsentation af forskningsprojekt og venskabsbyideen for administratoren og på skolen. 4 kvalitative interviews. Spørgeskemaer vedrørende skolebørns sprogbrug. Husholdsundersøgelse med spørgeskemaer.
9. april	Sireniki - Providenija		2 deltagere rejser
9. - 12. april	3 deltagere i Sireniki	2 deltagere i Providenija	3 kvalitative interviews i Sireniki.
			Deltagelse i fangernes møder med virksomhedsledelsen og i oprindelige folks forum i Providenija. 1 interview.
12. april	Sireniki - Providenija		3 deltagere rejser
13. - 14. april	Providenija		Møde med deltagerne i det årlige hundeslædeløb. Afsluttende møde med administrationsleder Daniljuk
15. - 20. april	Providenija - Anadyr - Moskva - København		Hjemrejse
16. april - 29. maj	Én ekspeditionsdeltager forbliver i Novoe Tjaplino		Deltagerobservation vedrørende kvinders forhold. 2 kvalitative interviews
30/05 - 03/06	N. Tjaplino - Anadyr - Kbh.		Hjemrejse

Erhvervs- og administrationsstruktur

Strukturen i administrationen og i erhvervene i Providenija Rajons bygder hører nøje sammen og er på mange måder knyttet til de forhold, der herskede i sovjettiden. I nærværende sammenhæng er der kun plads til en ganske kort gennemgang af udviklingen i sovjettiden; men ønskes nærmere oplysninger herom henvises til faglige artikler af Bent Nielsen (INFONOR nyhedsbrev, nr. 4, 2001; Tidsskriftet Grønland, nr. 1, 2000).

Før Sovjet Unionen

Før sovjetstyret i 1923 endeligt fik magten over Tjukotka, levede de oprindelige folk af de ressourcer, der var til stede i omgivelserne. Dog var der et forgrenet net af handelsrelationer mellem de forskellige befolkningsgrupper i regionen (Gurvich 1994), og siden midten af det 19. århundrede havde der udviklet sig en omfattende udveksling af varer mellem Tjukotkas oprindelige folk og amerikanske hvalfangere og handelsmænd, som hver sommer kom til Bering Strædet. Eskimoerne¹ levede i små samfund langs Tjukotka-halvøens kyster, hvorfra de med angyaghpit (store både bygget af et træskelet og overtrukket med hvalrosskind) tog ud på havet efter hvaler, hvalrosser og sæler. I mindre omfang jagtede de også landdyr og indsamlede bær og urter på tundraen. En lille del af den tjuktiske befolkningsgruppe levede ligesom eskimoerne af havdyrfangst; men de fleste tjuktere var rensdyravlere og levede som nomader i indlandet, hvor de fulgte renernes årlige vandringer. Der var jævnlig udvekslinger af varer mellem eskimoer og tjuktere; men ellers levede de adskilt og havde hver deres sprog (Menovshchikov 1964).

En ældre fanger fra Sireniki huskede i april 2003, hvordan der i hans barndom (1950-erne) var strukturer, som mindede om tiden før Sovjet Unionen. Senere i samtalen berettede han om episoder, han havde fået fortalt af sin bedstefar om tiden før Sovjet Unionen:

Rensdyravlerne [tjuktere, BN] boede for sig selv her i nærheden. De boede i jarangaer [telt bygget af træstolper overtrukket med rensdyrskind, BN] derovre. Det var, da jeg var lille. Jeg kan godt huske det. På helligdagene gik man derhen - man byttehandlede rensdyrskind for havdyrspæk. Jeg ved ikke, hvordan priserne var; men der var kød fra store og små sæler. Der var skind til at sy tøj af. Jeg ved ikke, hvordan man aftalte betalingen; men jeg ved bare, at de hele tiden ville have skind. Den slags skind, man skiller ad i to dele. Det havde de brug for til polog'er [indertelte, BN] og til at lægge på gulvet. [...] Amerikanerne havde bygget en skole her. Min bedstefar handlede skind, stødtand og barder med dem. Der kom et lille skib hertil. De kom med te, tobak, marmelade, kakao og den slags ting.

¹ Betegnelsen 'eskimo' bruges konsekvent i daglig tale af den eskimoiske befolkning i Tjukotka. Kun de færreste taler stadig det eskimoiske sprog, hvor den etniske betegnelse er 'yupik/yupiget'.

Sovjettiden

Umiddelbart efter Sovjet Unionens erobring af Tjukotka begyndte det nye styre at udsende unge mennesker, hvis opgave det var at implementere de socialistiske ideer blandt de oprindelige folk (Nielsen 2001). Denne proces foregik trinvis, så man i første omgang undertrykte sjamanerne og de rigeste fangere og gennemtvang en mere ligelig fordeling af fangsten mellem fangerne på de enkelte bopladser (Menovsjtjikov 1980). Få år senere begyndte man at nedlægge bopladser og koncentrere befolkningen på større steder. Samtidig foretog man en kollektivisering af produktionen, så produktionsmidlerne overgik fra at være den enkeltes ejendom til at være kollektivt ejede. I denne periode (1930-erne) begyndte det socialistiske styre også at opbygge et skole- og sundhedssystem. Senere (efter 2. verdenskrig) foretog sovjetstyret endnu en omstilling af strukturen blandt Tjukotkas oprindelige folk. Endnu et antal bopladser blev lukket, og de to befolkningsgrupper, eskimoer og tjuktere, inklusive enkelte tilflyttede russere blev bosat i få, store, centrale bygder, hvor både havdyrfangst og rensdyravl blev samlet i såkaldte kolkhozer² og senere sovkhozer³. Disse sovkhozer styrede al produktion i bygderne og var sammen med al anden produktion i Sovjet Unionen gennem et hierarkisk system underlagt den centrale planøkonomis besluttende organer i Kreml i Moskva (Bromley 1977; Schindler 1992).

Ligesom erhvervsstrukturen kom det administrative system efterhånden også ind under forhold, der mindede om resten af Sovjet Unionen. I hver bygd blev der indsat en administrator, som refererede til den pågældende rajons⁴ administration, som igen hørte under en større enheds administration, der i sidste ende styredes af Sovjet Unionens centrale myndigheder.

I sovjettiden blev skydevåben og påhængsmotorer hurtigt almindelig redskaber i de traditionelle erhverv; senere indførtes også bælte køretøjer og helikoptertjeneste. Hvalfangsten blev overtaget af et regulært hvalfangerskib, i hver bygd blev der oprettet pelsdyrfarme, og rensdyravlen blev omlagt, så alle tjuktere blev fastboende. Uddannelsessystemet blev udbygget, så alle børn fik 8-10 års skolegang og mange også en efterfølgende uddannelse. Træhuse efter europæisk forbillede og med elektricitet og centralvarme blev standard i bygderne, og efterhånden kom der også radio, telefon og fjernsyn (Gurvich 1979). Alle forflyttelser, sammenlægninger, omstruktureringer og fornyelser medførte forbedringer i infrastruktur og skole-, sundheds- og

² 'kolkhoz' er en sammentrækning af de russiske ord for 'kollektiv' og 'erhverv' og kan oversættes med: 'Kollektiv virksomhed'.

³ 'Sovkhoz' er en sammentrækning af de russiske ord for 'samfundsmæssig' og 'erhverv' og kan oversættes med: 'Statsvirksomhed'.

⁴ 'Rajon' er en administrativ enhed, der i størrelse og funktion minder om en grønlandsk kommune.

beboelsesstandarden; men det blev alt sammen udført som et resultat af centrale politiske beslutninger uden de implicerede menneskers indflydelse. Eskimoerne havde ikke ønsket hvalfangsten overført til et hvalfangerskib; tjukterne ønskede ikke at udskifte deres nomadetilværelse med et liv som fastboende; hverken eskimoer eller tjuktere havde noget ønske om at bo sammen i store centrale bygder og være tvungne til at udføre deres traditionelle erhverv som en del af en statsstyret og delvist industrialiseret produktion. Men dette var situationen efter nogle årtier med sovjetstyre, og en uundgåelig følge af disse påtvungne omvæltninger var en udbredt passivitet og apati blandt den oprindelige befolkning. Det var i særlig grad den mandlige del af de eskimoiske og tjuktiske befolkninger, der led under de sovjetiske omstruktureringer. Dette gav sig bl.a. udtryk i et umådeholdent alkoholforbrug og en betydelig stigning i voldelig adfærd (Pika 1987; Schindler 1992). En midaldrende eskimoisk mand, som selv var berørt af sovjettidens tiltag, beskrev i 1998 disse forhold således:

Jeg kan nævne navn efter navn på mænd, som for 20-30 år siden havde ledende positioner; men som ... Ja, det var specielt i 50-erne og 60-erne, da vi så at sige blev sparket væk fra de oprindelige steder til de nuværende bygder, så skete der en slags ... de gamle eller de ældre, de uformelle ledere, de begyndte at drikke. Det er forståeligt, hvis man bliver frataget sit fædreland og sin sædvanlige levevis. Det har været fortiet i lang tid; men mændene begyndte nærmest at uddø pga. alkoholmisbrug.

En ældre kvinde i Providenija udtalte i 2003, at dette ikke er væsentligt ændret her 12 år efter Sovjet Unionen:

Det er det, jeg mener. Disse mennesker har overhovedet ingen indflydelse på deres egne vilkår. Og det må være derfor, de bliver passive, ikke rigtigt gider noget og bliver alkoholikere osv. Fordi de ikke får mulighed for aktiv deltagelse.

Erhverv og administration i Providenija rajon efter Sovjet Unionen

Den sovjetiske erhvervs- og administrationsstruktur, som ovenfor er skitseret, blev principielt ændret, da Boris Jeltsin i 1991 afsluttede sovjet-æraen og åbnede for demokrati og markedsøkonomi. Men forholdene i Tjukotka - over 7000 km fra Moskva - blev de påvirket ligeså radikalt som i Moskva og de øvrige dele af det europæiske Rusland? Med udgangspunkt i den del af Tjukotka, hvor de fleste eskimoer bor, nemlig Providenija rajon på Tjukotka-halvøens sydøstlige hjørne, stillede 3. Danske Tjukotka Ekspedition dette spørgsmål og søgte via forskellige tilgangsvinkler at finde dækkende svar. Det var ikke ekspeditionens mål at få et samlet overblik over erhvervs- og administrations-strukturerne i Providenija Rajon som helhed (jfr. Tichotsky 1992), men snarere over den del af administration og erhverv, som direkte implicerer den oprindelige befolkning i bygderne.

For at opnå denne viden har ekspeditionens medlemmer på forskellige måder været til stede i byen Providenija og bygderne Novoe Tjaplino og Sireniki og deltaget i hverdagsliv, skole, erhverv, fritid, fester mv. I kombination med denne deltagerobservation er en

række personer interviewet ud fra de temaer, som på forhånd var planlagt. Foruden deltagerobservation og forskningsinterview har ekspeditionsgruppen i mindre omfang indsamlet dokumenter med relevans for de undersøgte temaer. Nedenfor gives en kort præsentation af de administrative instanser og erhvervsområder, som ekspeditionsgruppen har fokuseret på:

Grænsevogterne [пограничные войска]

En af de første ting, vi som tilrejsende overraskedes over, var de såkaldte grænsevogteres⁵ overordnede indflydelse og magt. Ved ankomsten til en bygd skulle man som udlænding fremvise pas, visa og den særlige indrejsetilladelse til området. Derefter blev man registreret og måtte samtidig redegøre for, hvor i området man havde tænkt sig at færdes og hvor længe, man ville blive. Desuden fik man en formaning om ikke at fotografere militære anlæg. I Sireniki er der en militær forlægning og i Novoe Tjaplino ganske få soldater udstationeret. Det, indtryk man fik, var, at grænsevogterne overvåger alle bevægelser ind og ud af bygderne:

- *I juli 2001 ankom vi ad den ordinære vej (for terrængående køretøjer) til Novoe Tjaplino. Ved indgangen til bygden var der en vejspærring, hvor en soldat var stationeret. Ingen kunne køre ud af eller ind i bygden uden at skulle stå til regnskab overfor den militære myndighed. Tilsvarende var bådene, der lå ved kysten og som fangerne brugte til fangst og fiskeri, bevogtet, så ingen kunne tage på havet uden grænsevogternes tilladelse.*
- *Efter næsten 10 timers kørsel i snestorm ankom vi klokken 3 om natten i marts 2003 til Sireniki, hvor føreren af bæltekøretøjet, vi benyttede, som det første skulle henvende sig til grænsevogternes stedlige forlægning.*
- *Ved et møde mellem virksomhedsledelsen og fangere fra de enkelte bygder i april 2003 protesterede nogle fangere over de hindringer de støder på i deres forsøg på at opnå den bedst mulige fangst. Protesterne blev afvist med henvisning til, at de stramme regler, for hvor langt bort fra en bygd man kan bevæge sig, er defineret af grænsevogterne; og derfor ikke kan diskuteres.*

Grænsevogterne udgør en faktor i dagligdagen, som alle må forholde sig til. Fangsten og enhver bevægelse indenfor området er underlagt grænsevogternes opsyn. Oftest er dette ganske ligegyldigt, til andre tider er det irriterende og generende; men uanset er grænsevogternes tilstedeværelse ikke til forhandling, og deres bemyndigelse er ikke underlagt den lokale folkevalgte administration.

Administrator [Уполномоченный главы администрации]

Administrationskontoret udgør et vigtigt knudepunkt i hver bygd. Administrator, der i de fleste tilfælde er en kvinde, er ikke valgt, men udpeget af den folkevalgte ”borgmester” [глава администрации] i byen Providenija. Administratoren er engageret i stort set alt,

⁵ I sovjettiden blev Tjukotka-halvøen defineret som et særligt militært område på grund af den korte afstand til Alaska. ’Grænsevogterne’ var en særlig militær enhed under indenrigsministeriet. Indtil slutningen af 1990-erne var der desuden et meget stort antal soldater, som betjente raketbatterier og andre militære anlæg i området. I dag er disse styrker kraftigt reduceret.

hvad der foregår i bygden: Ansættelser, udbetaling af løn og pensioner, transport, skoleråd, kvinderåd, ældreråd, løbende sager vedrørende flytninger fødsler, død, skilsmisser, sociale problemer, butikkens åbningstider, forsyning af el og varme mm. mm. - herunder registrering af tilrejsende og afrapportering til politimyndigheden i Providenija. Administratoren i Novoe Tjaplino udtrykte det kort og klart sådan i 2003:

Jeg er ansvarlig for, at alle foretagender og institutioner her i bygden fungerer!

Pelsdyrfarme

Som ovenfor nævnt anlagde sovjetstyret pelsdyrfarme i alle bygderne i Providenija Rajon for derved at øge bygdernes produktion og for at integrere befolkningen i Sovjet Unionens samlede industrielle produktion (Bromley 1977; Vol'phson 1987:62). Med Sovjet Unionens ophør reduceredes forsynings- og distributionssystemet kraftigt, hvorved afsætningsmulighederne for skind næsten ophørte. Samtidig steg priserne for varer, der var indført fra det centrale Rusland i en grad, så befolkningen i bygderne blev tvunget til at vende tilbage til selvforsyning. Følgen var, at der ikke mere var tilstrækkeligt kød både til at fodre pelsdyr og til at skaffe føde til befolkningen. Derfor lukkede så godt som alle pelsdyrfarmene i løbet af 1990-erne, og i dag står de som mere eller mindre sammenfaldne ruiner. Da pelsdyrfarmene i sovjettiden havde skabt arbejdspladser til ganske mange mennesker - særligt kvinder - betød deres lukning et stort tab af arbejdspladser. Tidligere ansatte på pelsdyrfarmene er nu i vid udstrækning henvist til arbejdsløshed. En ca. 45-årig kvinde fra Sireniki fortæller:

Kvinde: I 20 år har jeg arbejdet på pelsdyrfarmen; polarræve. Det var meget hårdt arbejde. Vi slæbte ... hvis vi taler om både foder og vand, ja, så slæbte vi omkring 40 spande om dagen. Senere kom der en lille traktor, som kørte foderet i stedet for os. Men vi blev alligevel ved med at slæbe med åg.

Interviewer: Hvad skete der i forbindelse med Sovjet Unionens ophør?

Kvinde: Det var en dyster periode. Vi forlod pelsdyrfarmen og levede kun af børnepenge ... kun omkring 200 rubler.

Rensdyravl

I Providenija Rajon er antallet af rensdyr gået voldsomt tilbage i løbet af de sidste 10 år. Årsagerne hertil er dels nogle vintre med uheldige klimatiske forhold og dels en række fejlagtige beslutninger truffet i forbindelse med forsøgene på at privatisere rensdyravlen efter Sovjet Unionens sammenbrud. I Sireniki, hvorfra der tidligere var en stor produktion af rensdyrkød og -skind, er der i dag ingen rensdyr. Heller ikke i Novoe Tjaplino er der rensdyr; mens der i Janrakynnot og Nunligran/Enmelen stadig er små bestande. Så i denne branche er der ligesom for pelsdyravlens vedkommende opstået en betydelig arbejdsløshed efter Sovjet Unionens sammenbrud.

V. M. Jetylin⁶ udtalte sig i 1998 i et interview om rensdyravlen:

Rensdyravl giver praktisk taget intet. Tidligere var der et stort udbytte fra rensdyravlen. I Sireniki var der en stor bestand af rensdyr. Der har været en stor nedgang i rensdyravlen. I statistikken kan vi se, hvordan det er gået for os: fra 508.000 dyr er vi nu nede på lidt mere end 160.000 dyr. Der kan ikke være tale om nogen som helst form for slagtning. Vi må bevare den bestand, der er, for senere at kunne forøge den.

3 år senere, september 2001, interviewede ekspeditionsgruppen sovkhos-direktør S. V. Razvodovskij, som med ironi i stemmen udtalte sig om overgangen fra statseje til privat foretagsomhed:

Fra sovkhoser gik man over til private virksomheder, hvor al ejendommen og alle dyrene blev opdelt i andele. I forbindelse med at det blev private virksomheder, måtte man gå over til at være selvforsynende. Og i løbet af de sidste 10 år har man været så selvforsynende, at man nu ikke har flere rensdyr. Sådan er det principielt for hele Tjukotka.

Havdyrfangst

Efter lukningen af pelsdyrfarmene og den voldsomme tilbagegang i rensdyravlen er befolkningen i Providenija Rajons bygder nu i vid udstrækning afhængige af ét produktionserhverv: Havdyrfangst. Desuden er der naturligvis et antal personer, der har ansættelse på skolen, varmeværket, elværket, klinikken, butikken, posthuset mv. Havdyrfangst i Tjukotka skal forstås som et erhverv, der udføres af en virksomhed, som har et dertil passende antal fangere ansat⁷. Hertil suppleres på privat basis med et betydeligt fiskeri samt indsamling af svampe, bær og urter på tundraen. Det er disse aktiviteter - fangst, fiskeri og indsamling - der har muliggjort befolkningens overlevelse i de barske år efter Sovjet Unionens sammenbrud. Lad os derfor se lidt nøjere på hvordan strukturen er i denne form for selvforsyning, som på den ene side er ældgammel og på den anden side - som følge af sovjettidens samfundsmæssige reorganisering - er ganske ny.

Som ovenfor nævnt blev al produktion i sovjettiden samlet i kolkhozer og sovkhoser. I Providenija Rajon etableredes 3 sovkhoser, som dækkede henholdsvis Janrakynnot-Novoe Tjaplino, Sireniki og Enmelen-Nunligran. I løbet af 1990-erne forsøgte man forskellige konstellationer - herunder delvis privatisering - men i 1999 besluttede man at sammenlægge al produktion i hele rajonen og lægge den ind under den kommunale myndighed, som det antydes af virksomhedens officielle titel: Муниципально-унитарное, национальное, Сельскохозяйственное Предприятие, «Провидения» (МУНСХП) - dvs.: Den kommunale, sammenlagte, etniske bygdeerhvervs-virksomhed "Providenija". På det

⁶ Vladimir Mikhailovitj Jetylin er tjukter og har en uddannelse som økonom. Jetylin har i mange år været engageret i politik og blev i 2001 valgt som Tjukotkas repræsentant til den russisks statsduma. I begyndelsen af 1990-erne tog Jetylin initiativ til dannelse af rensdyravlernes organisation, og i 1997 fik han etableret en tilsvarende organisation for Ruslands havdyrfangere.

⁷ Denne struktur i fangsterhvervet, der er et levn fra sovjettiden, er stadig den mest almindelige, selvom "privatfangst" i voksende grad udfordrer det bestående system.

kommunale niveau er produktionen således i dag endnu mere centraliseret end i sovjettiden. Reelt betyder det, at en overordnet direktør fra kontoret i Providenija styrer alle virksomhedens aktiviteter, herunder forvaltning af tildelte kvoter på hvaler og hvalrosser, forvaltning af tilskud fra centralregeringen, udbetaling (eller tilbageholdelse) af lønninger, beslutninger vedrørende investering i produktionsanlæg (fx frysehuse), varetagelse af forarbejdning og salg af skind og stødtænder osv. I de enkelte bygder er der desuden en underdirektør, som tilrettelægger det daglige arbejde og holder regnskab med produktion og forbrug. I Novoe Tjaplino var der dog ingen underdirektør (foråret 2003), fordi den hidtidige havde opnået et job som fiskeriinspektør. I stedet var der indsat en bogholder, til hvem brigadelederne (forklaring nedenfor) løbende rapporterede deres fangst. Dette opfattedes af nogle af fangerne som en midlertidig ordning.

I hver af bygderne arbejder de ansatte fangere i en eller to brigader. Denne opdeling afspejler antallet af fangere i en traditionel angyaghpik (hvalrossskindbåd) og de senere valbot (Fabriksfremstillet træbåd). Senere har fangerne via Alaska fået mindre aluminiumsbåde, hvor besætningen kun er på 2-3 mand. De to bådtyper har meget forskellig anvendelighed og bruges samtidig. Dette har medført en begyndende opløsning af brigadestrukturen, så en brigade ofte består af to eller flere underafdelinger eller 'zveno' (jfr. Ellanna 1983). To brigadeledere fra henholdsvis Novoe Tjaplino og Sireniki forsøger at forklare dette forhold:

A: Hvor mange der nu er i min brigade? Jeg har to afdelinger i brigaden. Der er seks mennesker i den ene afdeling. I den anden er der to, som arbejder temmelig selvstændigt.

B: Hvis vi skal gøre det op, så er jeg den syttende - så der er ellers seksten mand. Så der er otte mennesker i en zveno. Jeg har to gruppeledere; men ellers sejler vi med 'Linda'⁸ [aluminiumsbåde, BN], og dem har vi sejlet med i flere år. Vi har to bajdarer [=angyaghpik, BN] liggende; men skindene er rådnet væk. Der er brug for mindst to gode, store hunhvalrosser, for at betrække dem; men de hunhvalrosser, vi fanger, er små. De to zveno danner tilsammen én brigade; tidligere var der seks zveno. Vi har fem Linda-både lige nu; men kun tre af dem er i brug. To af dem mangler motorer. Linda-bådene er gode. Når man tidligere var efter hvalerne i bajdarer, kunne man kun lave store buer. Med Linda kan man lave små, det er hurtigere. Så de er nemmere, mere økonomiske og lettere.

Fangerne arbejder forholdsvis selvstændigt og vurderer selv fangstmulighederne i forhold til årstiden, de tildelte kvoter, is- og vejrforhold og bygdebefolkningens umiddelbare behov. Men undertiden er der uoverensstemmelser mellem fangerne og underdirektøren. De typiske diskussioner drejer sig om forbruget af ammunition og benzin i forhold til det bytte fangerne kommer hjem med. Men uenigheden kan også have at gøre med, at fangernes vurdering af, hvad bygdens befolkning har behov for er i modstrid med underdirektørens ønsker om en bestemt fangst. Bådene og våbnene tilhører virksomheden

⁸ Aluminiumsbådene har på siderne påtrykt mærket 'Lund'. Med lidt god vilje kan dette forveksles med det russiske 'Линд', som i daglig tale bliver til: 'Линда' eller 'Linda'.

og stilles til rådighed for fangerne ved arbejdsdagens begyndelse - dato og tidspunkt noteres i brigadeformandens journal, og den enkelte fanger bekræfter med sin underskrift. Derefter udleveres en passende mængde ammunition og benzin, og arbejdsdagen kan begynde. Ved dagens slutning kommer fangerne hjem - enten uden fangst til underdirektørens reprimande eller med en fangst, som ikke tilhører fangerne, men virksomheden, hvori de er ansat. Principielt tilhører hele fangsten virksomheden, og befolkningen i bygderne må derfor betale for hvert kilo kød eller spæk, de bærer hjem. Samtidig forholder det sig som tidligere nævnt sådan, at flertallet af bygdens befolkning primært overlever som resultat af det, fangerne bringer hjem. Fangsten er derfor reelt ikke til virksomhedens disposition. Så snart fangerne bringer en hvalros eller hval i land, står bygdebefolkningen klar med knive og spande, baljer, poser eller lignende. Hurtigt bliver byttet parteret og fordelt; men inden man bærer sin andel hjem, må man forbi vægten, hvor virksomhedens repræsentant står parat med en journal-bog, hvori hvert kilo kød og spæk noteres udfor vedkommendes navn, som har hentet kødet. Her er altså en indtægtskilde for virksomheden - og en udgiftspost for hver enkelt familie. Det siger sig selv, at en virksomhed ikke kan leve af udelukkende at sælge sine egne produkter til sine ansatte. En eller anden form for forarbejdning og/eller videresalg er nødvendig for at skabe overskud. I sovjettiden var den integrerede produktion af havdyrfangst, rensdyravl og pelsdyravl med til at skabe en vis økonomisk sammenhæng. Men både dengang og i dag fungerer systemet ikke uden betydelige statstilskud. I lange perioder efter Sovjet Unionens sammenbrud er disse statstilskud udeblevet, reduceret eller absorberet et eller flere steder undervejs i systemet. Følgen er, at fangerne i måneder eller år ikke har fået udbetalt en eneste rubel. Det vil sige, at systemet stort set fungerer uden penge: Virksomhedens repræsentant har noteret i journalen, hvor meget den enkelte skylder for kød og spæk, og ved månedens udgang er det skyldige beløb modregnet i den løn, fangeren skulle have udbetalt, men som virksomheden ikke råder over penge til. Citaterne herunder er først fra en fangerkone fra Novoe Tjaplino, som ser tilbage på sovjettiden og derefter igen en af brigadelederne:

Fangerkone: Efter Sovjet Unionens sammenbrud har alt ændret sig. I starten, hvor alt brød sammen - under guvernør Nazarov - var det den hårdeste tid. Vi ønskede os alle tilbage til det gamle Sovjet Unionen. Og vi begyndte at huske tilbage på hvordan priserne var dengang, lønnen blev udbetalt til tiden, der var disciplin på arbejdspladserne. Sådan hænger tingene ikke sammen længere [...] Her nordpå hos os har vi kun sten, og vi kan ikke dyrke noget som helst. Alle sovkhos-virksomhederne fik statstilskud Og selvom mange virksomheder var i dårlig stand, så kunne de løbe rundt og udbetale løn, fordi de modtog statstilskud.

Brigadeleder: Først i 2000 begyndte vi igen at få løn. Siden 1993 havde vi intet fået. Vi er jo fangere - vi har intet. Trods alt får vi dog fat i lidt te. Det er godt, hvis man har slægtninge, der er pensionister eller statsansatte. Vi klarer os lige akkurat. I forretningen får vi hver måned et kilo ris, et kilo det ene og et kilo det andet, to kilo sukker. Vær så

god at spise! [...] Man skylder os hundrede tusinder. Vi har sagsøgt dem, og så fik vi 5-6 tusinde et par gange. Og så skete der igen ikke mere. Vi har spurgt underdirektøren; men han svarede bare: Beløbet er noteret. Så ringede vi til Razvodovskij [direktøren, BN] vedrørende ferie; men han sagde, at vi ikke er berettiget til ferie. [...] Vi samler stødtænder og afleverer dem på lageret. Så bliver de kørt væk til et eller andet sted. Og vi har ikke fået penge for dem endnu. Og hvor de kommer hen, ved jeg ikke. [...] Jeg har været i Alaska. Der spurgte de os: Hvad tager I for jeres kød? Ja, så måtte vi fortælle, at vi af egen lomme må betale for det kød, vi selv har fanget. De lo af os og tror stadig ikke på os!

Havdyrfangernes Association

Det er flere gange ovenfor blevet påpeget, at sovjetstyrets strategi overfor de oprindelige folk var formynderisk på en måde, så eskimoer, tjuktere og andre oprindelige folk blev passiviserede og for manges vedkommende også alkoholiserede. Med denne viden i bagagen har ekspeditionsgruppen stillet spørgsmålene: Er der ingen modbevægelser? Er alle alkoholiseret? Er der ikke enkelte, som tager initiativer på egne og andres vegne?

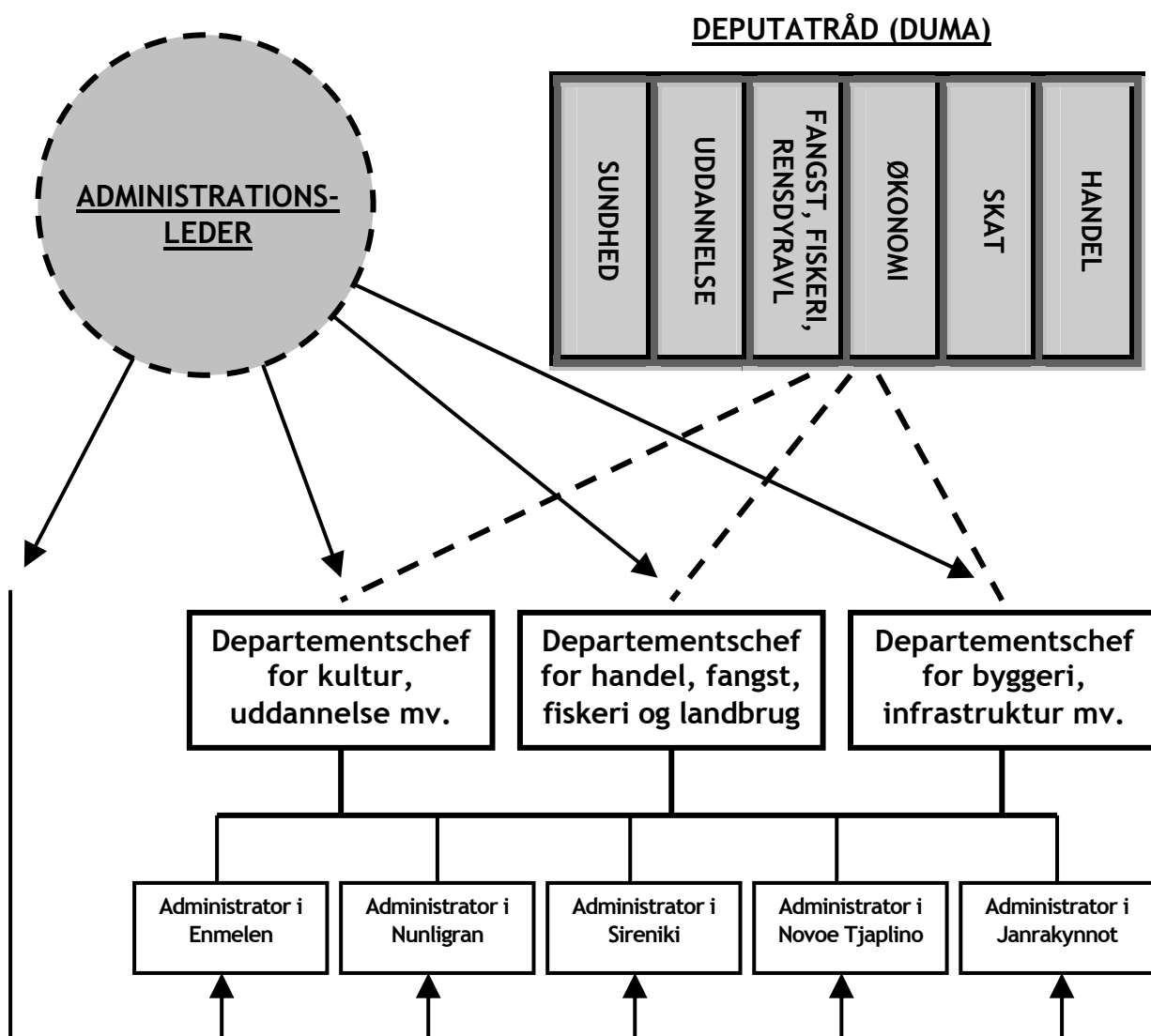
Det er let at finde *negative* svar på disse spørgsmål; men der er også *positive*. Et af de positive svar på disse spørgsmål er "*Sammenslutningen af Havdyrfangere i Tjukotka*" (*Чукотская ассоциация Зверобоев Традиционной Охоты*), CHAZTO.

I sensommeren 1997 samledes en gruppe mennesker fra Tjukotkas kystbygder for at etablere en organisation, der på fangernes præmisser kunne kæmpe for forbedring af fangernes vilkår og rettigheder. Initiativtagerne repræsenterede flere sider at Tjukotka: Pjotr Typykhkak, fanger fra Sireniki; Vladimir M. Jetylin, økonom og politiker, blev i 2001 valgt til den russiske statsduma; Michael Zelenskij, 'borgmester' for Tjukotskij Rajon; Ljudmila I. Ainana, formand for Eskimoernes Organisation i Providenija. Organisationen, der i dag har hovedkontor i Anadyr, er etableret med repræsentanter i alle bygder med havdyrfangst og med en kommission af ansvarlige for henholdsvis fangst af isbjørne, hvaler, hvalrosser, sæler og fisk. Organisationen koordinerer sine aktiviteter i forhold til Alaska Eskimo Whaling Commission, der også har dannet forbillede for CHAZTOs opbygning.

Øverst på CHAZTOs program står bevarelse af traditionel fangst som grundlag for oprindelige folks selvforsyning. Dernæst understreges vigtigheden af en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer, så fangstmulighederne også er til stede for de næste generationer. Organisationens tredje punkt drejer som repræsentation af fangerne i relevante nationale og internationale fora. Dette punkt sigter ikke mindst til IWC (Den Internationale Hvalkommission), hvor det besluttet, hvem der skal have tilladelse til at fange hvaler og hvor store kvoter, der skal tildeles. Fra 2003 er det lykkedes CHAZTO at overtage fordelingen af de kvoter på hvaler, der hvert år tildeles Tjukotka af IWC. Dette betyder en mindskelse af sovkhos-virksomhedernes indflydelse på fangsten og en styrkelse af fangernes ansvarsområde.

Providenija Rajons administrative struktur

Som afslutning på denne gennemgang af erhverv og administration i bygderne i Providenija Rajon skal der kort redegøres for den overordnede politiske struktur, sådan som ekspeditionsgruppen har forstået den via observationer og interviews.

Diagrammet viser den politisk-administrative struktur i Providenija Rajon. Deputatrådet vælges hvert 4. år og har en rolle som tilsynsførende og forslagsgivende overfor departementerne. Der vælges en deputeret for hver 750 indbyggere (pt. 6 deputerede). Administrations-lederen vælges også hvert 4. år og udpeger departementschefer og befuldmægtigede repræsentanter til hver bygd. Departementscheferne er viceadministrationsledere og har ansvaret for rajonens administration på hver deres område. Providenija Rajon indtjener kun ca. 20% af sine udgifter - resten overføres fra Tjukotka Okrug, hvilket betyder, at den økonomiske magt ligger hos okrug's øverste leder, guvernør Abramovitj, i Anadyr.

Alle funktioner i bygderne er principielt underlagt administrator. En del funktioner ordnes dog direkte mellem en institution i bygden og det pågældende departement i byen. Dette

gælder for eksempel skolen, som refererer til uddannelsesdepartementet eller bygdevirksomhedens direktør, som via direktøren i Providenija refererer til erhvervsdepartementet. I bygderne findes desuden et antal råd, som har parlamentarisk grund i føderationens formulering om, at magten tilhører folket. Sådanne råd er nærmere beskrevet i kapitlet lokale råd og positioner.

Selvom opstillingen på foregående side er forenklet, reflekterer den nogenlunde den struktur, efter hvilken det politiske og administrative system fungerede i Providenija Rajon i 2003. Når årstallet udtrykkeligt nævnes, er der for at understrege, at der er foregået flere ændringer siden sovjet Unionens sammenbrud, og der er muligvis også detaljer, som er ændret igen siden foråret 2003.

Lokale råd og positioner

Der var fire ting, der umiddelbart faldt ekspeditionsdeltagerne i øjnene ved det første møde med bygderne i Providenija Rajon i 1998 og 2001. For det første den armod, som ramponerede bygninger, fattigt klædte børn og alt for mange alkoholiserede mennesker signalerede. For det andet den tilsyneladende harmoniske blanding af flere etniske grupper på samme sted, i samme skole, i samme erhverv og indenfor samme familier. For det tredje den store optagethed af den eskimoiske kulturs traditioner - først og fremmest sang og dans. Endelig for det fjerde de mange aktiviteter i bygden, som afspejlede hovederhvervet: Havdyrfangst.

Disse umiddelbare indtryk blev naturligvis senere modificeret på forskellige måder. Samtidig affødte de en række spørgsmål vedrørende beslutningsmønstre, skjulte konflikter og magtpositioner. Disse spørgsmål er vi vendt tilbage til i 2. og 3. Danske Tjukotka Ekspedition og har via deltagelse, samtaler og interviews fået et bedre overblik over, hvem der besidder hvilke positioner og over, hvordan problemer løses og beslutninger tages. Dette tema er imidlertid meget omfattende, og det skal understreges, at mange spørgsmål stadig står ubesvarede. Lad os for overblikkets skyld se på disse strukturer under overskrifterne: Etnisk fordeling, lokale råd, skolen.

Fotos: Erhverv

Hvalroskød bidrager på årsbasis med en meget stor mængde kød til Providenijas bygder. Derfor er hvalrossen fangernes vigtigste byttedyr. Sinajevskij 2001.

Indsamling af bær, urter og svampe har stor betydning for den enkelte husholdning. Novoe Tjaplino 2001

Hvalfangst foretages af mange fangere i fællesskab. Gråhval - som på billedet - er det mest almindelige. I sjældne tilfælde fanges også grønlandshval. Inaghpic 2001.

Selvom antallet af rendyr er faldet markant i 1990-erne er rendyravl stadig et vigtigt erhverv i Tjukotka. I nærheden af Novoe Tjaplino 2003.

I sovjettiden blev der oprettet pelsdyrfarme i alle Providenija Rajons bygder. Efter Sovjet Unionens sammenbrud er den ene pelsdyrfarm efter den anden lukket. Novoe Tjaplino 2001.

Fotos: Lokale positioner

Øverst til venstre: Medlem af ældrerådet i Novoe Tjaplino, Vladimir Nikolajevitj Nasalik, april 2003.

Øverst til højre: Butikken i Sireniki, marts 2003.

I midten: Administrator Ljudmila Artemovna Karpitjeva på sit kontor i Novoe Tjaplino, marts 2003

Nederst: Skolebygningen i Novoe Tjaplino, april 2004

Etnisk fordeling

Danske Tjukotka Ekspeditioner indhentede i 1998 statistisk materiale fra et administrationskontor i Providenija, på grundlag af hvilket nedenstående tabel er udarbejdet:

Providenija rajon 1998	Eskimoer	Tjuktere	Befolkning, total	Eskimoer som andel af den samlede befolkning	Tjuktere som andel af den samlede befolkning
Samlet befolkning	808	1489	6070	13,3%	24,5%
Providenija (+ Ureliki)	145	108	3818	4,2%	3,5%
Enmelen	8	342	379	2,1%	91,2%
Nunligran	16	360	429	3,7%	83,9%
Sireniki	303	207	588	51,5%	35,2%
Novoe Tjaplino	322	98	448	71,9%	21,9%
Janrakynnot	14	374	408	3,4%	91,7%

Befolkningens størrelse og sammensætning i Providenija rajon i 1998.

I 2001 gennemførte ekspeditionsgruppen en demografisk undersøgelse i byggerne Novoe Tjaplino og Sireniki. Hver enkelt husstand i byggerne blev besøgt og et udarbejdet skema med spørgsmål om køn, alder, etnisk identitet, forældre, ægtefælle, skolegang, uddannelse og erhverv blev udfyldt. Resultaterne herfra ligger til grund for skemaet nedenfor. Det mest markante her er, at en meget stor del af befolkningen har forældre med forskellige etniske identiteter (40,7%).

GENEREL STATISTIK	NOVOE TJAPLINO	SIRENIKI	TOTAL	ANDEL AF TOTAL
INDBYGGERE	405	486	891	100%
FEMININUM	201	249	450	50,5%
MASKULINUM	204	237	441	49,5%
ESKIMOER	291	261	552	62,0%
TJUKTERE	82	172	254	28,5%
ANDRE OPR. FOLK	5	1	6	0,7%
TILFLYTTERE	27	50	77	8,6%
UKENDT ETN. IDEN.	0	2	2	0,2%
FØDT AF ETNISK FORSKELLIGE FORÆLDRE	157	206	363	40,7%

Befolkningens størrelse og fordeling efter køn og etnicitet i Novoe Tjaplino og Sireniki i august 2001.

De mange personer i Novoe Tjaplino og Sireniki, der har forældre med forskellige etniske baggrunde, har særligt tiltrukket sig ekspeditionsgruppens opmærksomhed. Efter en nærmere analyse af det indsamlede materiale er det muligt at drage 3 (overraskende?) konklusioner vedrørende etnisk identitet⁹ for børn født i etnisk blandede ægteskaber. Tallene dækker Novoe Tjaplino og Sireniki tilsammen:

1. En meget betydelig del (252 eller 79,5%) af de personer (i alt 317), hvor kun en af forældrene er eskimo har fået/valgt eskimoisk identitet.
2. Kun ganske få (21 eller 10,3%) af de personer (i alt 203), hvor kun en af forældrene er tilflytter har tilflytter-identitet.
3. Hvis forældre-kombinationen (i alt 150 personer) udgøres af to forskellige af Tjukotkas oprindelige folk (herunder eskimoer og tjuktere) er der en lille tendens (58,7%) til, at faderens etniske identitet er udslagsgivende for barnets etniske identitet.

Dette kan resumeres som følger: Ved valget eller tildelingen af etnisk identitet (se note 7 nedenfor) har de forskellige mulige faktorer ulige dominans. For det første er eskimoisk identitet meget dominerende, dernæst tjuktisk, dernæst et af Tjukotkas øvrige oprindelige folk og til sidst en identitet som tilflytter. For det andet dominerer faderens etniske identitet (svagt) moderens etniske identitet når forældre-kombinationen udgøres af Tjukotkas oprindelige folk.

Ved den sidste sovjetiske folketælling i 1989 udgjorde eskimoerne i alt 1719 mennesker (Dallmann 1994) - dvs. ca. 0,01 promille af Ruslands samlede befolkning (Nielsen 1996) eller knapt 1 procent af provinsen Tjukotkas befolkningstal. Ifølge de seneste tal (1997) udgør eskimoerne lidt under 2 procent af Tjukotkas befolkning (Nielsen 2000b:17). Set i dette lys kan det ikke undre, at eskimoiske ledere har talt om at den eskimoiske minoritet står i fare for helt at forsvinde eller bortassimileres (Achirgina-Arsiak 1992:48; Egede 1993:97). Imidlertid viser tallene ovenfor, at det modsatte faktisk er tilfældet: Ca. 80% af alle børn i bygderne Novoe Tjaplino og Sireniki, hvor den ene af forældrene er eskimo og den anden af en anden etnisk herkomst, tildeles eller vælger eskimoisk identitet. Der er med andre ord tale om, at antallet af eskimoer vokser på bekostning af andre etniske

⁹ I sovjettiden indførte styret interne pas, som alle over 16 år skulle bære, og hvori den enkeltes etniske identitet var påført. Hvis begge forældre tilhørte samme etniske gruppe, blev børnene naturligvis registreret med samme etniske identitet som forældrene. Hvis forældrene derimod havde forskellige etniske baggrunde, kunne de vælge hvilken af de to etniske identiteter, der skulle være gældende for barnet. Som følge af denne politik kan enhver indbygger i Tjukotka i dag gøre rede for sin etniske identitet. Der kan godt forekomme uoverensstemmelser mellem den registrerede identitet og vedkommendes egen opfattelse; men det rækker ikke ved det forhold, at alle til enhver tid kan svare på spørgsmålet om, hvilken etnisk gruppe man mener at tilhøre. Siden 1998 er 'Linie 5', hvor den etniske identitet stod påført, sløffet i nye russiske pas.

grupper! Hvad er nu årsagen hertil? Og hvorfor kommer nogle eskimoiske repræsentanter til den modsatte konklusion?

For det første drejer Danske Tjukotka Ekspeditioners undersøgelse sig om de to eneste bygder i Tjukotka, hvor eskimoerne udgør majoriteten. Det er nærliggende at tro, at en del af de mennesker, som har valgmuligheden, vælger den eskimoiske identitet for derved at tilhøre flertallet i det nære område. Hvis denne antagelse holder stik, må det formodes, at børn af etnisk blandede ægteskaber i andre bygder, hvor tjuktere eller en anden etnisk gruppe udgør flertallet vil vælge efter samme princip: Flertallet virker tiltrækkende. Dette vil samtidig udgøre en delvis forklaring på ovennævnte udtalelser om, at eskimoerne er ved at forsvinde som etnisk gruppe. Hvis tendenser er, at man i blandede ægteskaber oftest vælger den etniske identitet, som matcher med flertallet, er det en logisk konsekvens, at eskimoerne som en lille minoritet stadig bliver færre. Men for den enkelte indbygger måles flertallet øjensynligt ikke i relation til hele Tjukotkas - eller Ruslands - befolkning, men i relation til bygden, hvori man bor. En anden årsag, der kan tænkes at påvirke etnisk blandede ægteskaber til at give deres børn en eskimoisk identitet, er åbningen af grænsen til Alaska. Den eskimoiske befolkning i Novoe Tjaplino og Sireniki føler sig generelt nært knyttet til eskimoer i andre lande. Der er endog mange, som er i direkte familie med eskimoer på Saint Lawrence Island (Alaska). Hertil kommer, at der på flere måder er ydet hjælp til bygdebefolkningen i Tjukotka fra eskimoer i Alaska og Canada. Af denne årsag er det nærliggende at tro, at en del finder det ønskværdigt at kunne præsentere sig som eskimo.

En midaldrende kvinde, der i 2001 præsenterede sig som "ren eskimo" udtrykte åbenbare forventninger til hjælpen fra Alaska:

Alle vi eskimoer skulle registreres; vi er omkring 1000 eller lidt færre. I bygderne skulle alle dem, der er eskimoer noteres; man skulle åbne en bankkonto eller tilsvarende, hvor pengene [givet som nødhjælp fra Alaska, BN] skulle sættes ind. Det er mange år siden, grænsen blev åbnet, og det er mange år siden ICC kom hertil.

Også en ansat i administrationen i en af bygderne har nævnt betydningen af nødhjælpen fra Alaska - og at den ikke altid er uafhængig af de etniske tilhørsforhold:

Sidste gang, vi fik nødhjælp [fra Canada i 1999, BN], blev der noget til overs. Der var fire pakker tilbage, som vi gav til de forældreløse. Men når der via kirkerne kommer humanitær hjælp til bygden, så går det specielt til eskimoerne, fordi det kommer fra Alaska. Men det er noget, vi ikke har med at gøre - fordi det kommer derfra. Den hjælp, som kommer til administrationen, uddeler vi ligeligt til alle. [...] Ifølge de data, vi har her i bygden, er det i den senere tid sådan, at der bliver flere og flere eskimoer. Det er en følge af, at kontakten med Alaska er blevet udvidet. Der er også eksempler på blandede ægteskaber, hvor begge ægtefællerne påtager sig eskimoisk identitet. Men man siger, at det kun er her i bygden, at der bliver flere eskimoer på den måde.

Både i 2001 og i 2003 supplerede ekspeditionsgruppen det demografiske materiale med en lille undersøgelse af, hvordan den etniske fordeling er på de positioner i de to bygder, som besidder en relativ magt:

Novoe Tjaplino	Russiske betegnelser	2001	2003
Administrator	Уполномоченный главы администрации	Eskimo	Eskimo
Sekretær	??	--	--
Sovkhoz direktør	Директор	Russer	--
Leder af fangerbrigade / A	Звеньевой	Eskimo	Eskimo
Leder af fangerbrigade / B	Звеньевой	Eskimo	Eskimo
Leder af elværket	Начальник дизельной	Eskimo	Hviderusser
Leder af varmegærket	Начальник котельной	??	Hviderusser
Skoledirektør	Директор школы	Russer	Russer
Viceskoledirektør	Завуц	Eskimo	Eskimo
Børnehaveleder	Руководитель детсада	Russer	Russer
Biblioteksleder	Руководитель библиотеки	Eskimo	Eskimo
Leder af butik	Заведующий магазина	Eskimo	Eskimo
Leder af posthus	Заведующий почтой	Eskimo	Eskimo
Leder af kulturhus	Руководитель клуба	Orotji	Orotji
Læge	фельшер	Tjukter	Tjukter
Sygeplejerske	Медсестра	Eskimo	Eskimo
Leder af garageanlæg	Начальник гаража	--	--
Ansvarlig for brændstoflager	Начальник участка ЖКХ	--	--
Sireniki			
Administrator	Уполномоченный главы администрации	Jakut	Jakut
Sekretær	??	Eskimo	Eskimo
Sovkhoz direktør	Директор	Russer	Russer
Leder af fangerbrigade / A	Звеньевой	Eskimo	Eskimo
Leder af fangerbrigade / B	Звеньевой	Eskimo	Eskimo
Leder af elværket	Начальник дизельной	Russer	Russer
Leder af varmegærket	Начальник котельной	Tjukter	Eskimo
Skoledirektør	Директор школы	Russer	Evenk
Viceskoledirektør	Завуц	Russer	Russer
Børnehaveleder	Руководитель детсада	Russer	--
Biblioteksleder	Руководитель библиотеки	Eskimo	Eskimo
Leder af butik	Заведующий магазина	Eskimo	Eskimo
Leder af posthus	Заведующий почтой	Tjukter	Tjukter
Leder af kulturhus	Руководитель клуба	Eskimo	Eskimo
Læge	фельшер	Tjukter	Russer
Sygeplejerske	Медсестра	Eskimo	Eskimo
Leder af garageanlæg	Начальник гаража	Russer	Russer
Ansvarlig for brændstoflager	Начальник участка ЖКХ	Eskimo	Eskimo

Etnisk fordeling på "betydningsfulde" positioner i bygderne Novoe Tjaplino og Sireniki i henholdsvis 2001 og 2003.

Som skemaet ovenfor viser, har ekspeditionsgruppen udpeget 18 "betydningsfulde" positioner i hver bygd. Ikke alle posterne var besat i begge bygder, og enkelte har der været tvivl om - derfor de tomme felter. For både 2001 og 2003 er 31 personer

identificeret med etnisk identitet. I 2001 udgjorde eskimoerne 52% (16 personer) og i 2003 55% (17 personer). Disse tal stemmer nogenlunde overens med den andel af befolkningen, som eskimoerne i øvrigt udgør - jfr. tabel 1 og 2 ovenfor. Både i 2001 og i 2003 har tilflytterne (russere og hviderussere) udgjort 29% (9 personer), hvilket langt overskrider deres procentvis andel (8,6%) af befolkningen i de to bygder som helhed. Tilflytternes forholdsvis store andel af bygdernes betydningsfulde positioner er tilsyneladende primært på bekostning af tjukterne, som udgør 28,5% af befolkningen; men kun besætter 6% (i 2001 dog 13%) af de fremtrædende pladser.

Forklaringen på at tilflytterne i relativt stort tal besidder bygdernes mest indflydelsesrige positioner er ligetil. Manglen på velkvalificerede (uddannede) personer i bygderne har tvunget den sovjetiske og senere den russiske administration til at "importere" kompetente personer andre steder fra til at bestride samfundets nøgleposter. Dette "skæve" forhold mellem tilflyttere og oprindelige folk har naturligvis forstærket den passivitet, som ovenfor er påpeget. Både i sovjettiden og i dag er det langt på vej russerne (tilflytterne), der tager de overordnede beslutninger, hvorved russisk mentalitet og tænkemåde bliver dominerende i forhold til de oprindelige folks måde at løse konflikter og problemer på (Schindler 1992). En ældre kvinde i Providenija udtrykte det på denne måde:

Det er stort set kun tilflyttere, der arbejder i statsorganerne, og de har ingen anelse om vores situation og vore problemer.

Lokale råd

Som ovenfor nævnt udgør administrators kontor i bygden et knudepunkt for næsten alle aktiviteter. Med hensyn til lokale råd, udvalg og komiteer vil det også ofte forholde sig sådan, at initiativet eller indkaldelsen til et møde kommer fra administratoren eller fra en anden, som først har debatteret sagen med administrator. En medarbejder til administratoren i Novoe Tjaplino formulerede det i 2003 således:

Hvis en person har et forslag til et eller andet, så skal vedkommende foreslå det til administrator. Derefter kan administrator så sammenkalde et af rådene og sætte spørgsmålet til diskussion dér.

Antallet af råd i bygderne er forskelligt; men det karakteristiske er en fællesforsamling, et ældreråd, et kvinderåd samt forældre- og skoleråd. Foruden disse råd vil der ofte forekomme udvalg og komiteer, som har mere ad hoc karakter og typisk nedsættes af kvinderådet i forbindelse med konkrete begivenheder som festdage eller sportsarrangementer. Nedenfor gives en kort præsentation af fællesforsamlingen, ældrerådet og kvinderådet; mens skole- og forældreråd behandles under afsnittet 'skolen'.

Fællesforsamlingen [сход]

I sovjettiden var der forskellige råd i bygderne; men alle disse blev principielt nedlagt med Sovjet Unionens sammenbrud i 1991. Men i den russiske føderations nye lovgivning understreges, at folket (сход/skhod) har magten. Dette betyder, at folk i bygderne har ret til at mødes, vælge ledere, udtrykke deres ønsker og formulere dem overfor administrationen. På spørgsmålet om hvornår og hvordan 'folket' forsamles for at udtrykke deres mening, svarede administratoren i Novoe Tjaplino i foråret 2003:

Enhver indbygger har ret til at komme herind og bede om, at det eller det spørgsmål bliver løst. Også ældrerådet kan på deres møder indkalde til en fællesforsamling, så vi kan rådføre os med bygdens beboere. Hvis der fx kommer nogen udefra, som vil søge efter noget [i undergrunden, BN] her på vores jord, så er det jo et problem, jeg ikke egenrådigt kan løse. Derfor er vi forpligtiget til at spørge indbyggerne. Eller fiskerettigheder ... Der var også et spørgsmål om oprettelse af en sanitær inspektion. Så, når der på den måde er opstået en række spørgsmål, så indkalder vi til denne forsamling, så problemerne kan blive løst. Cirka to gange om året - det er nok.

Fællesforsamlingen eller 'skhod' er det første eller øverste af rådene i en bygd; men denne forsamling har ingen myndighed udenfor bygden. Ved fællesforsamlingen tages initiativ til nedsættelse af andre råd, og medlemmerne til disse råd vælges også her.

Ældrerådet [совет старейшин]

Der er forbundet en vis respekt med ældrerådet. Der lyttes til udtalelser fra ældrerådet, ikke kun fordi medlemmerne er valgt dertil, men også fordi de i kraft af deres alder besidder en autoritet. Også i sovjettiden var der ældreråd, og som en del af tilpasningen til de nye vilkår, har man mange steder genetableret ældreråd (i Sireniki i 2003 og nogle år tidligere i Novoe Tjaplino). Ældrerådet kan af administratoren opfordres til at samles eller det kan på eget initiativ træde sammen og drøfte relevante emner. Medlemmerne af ældrerådet er, som navnet siger, ældre mennesker med en vis anseelse - mest mænd, men også kvinder. En midaldrende mand i Providenija prøvede i 2001 at forklarede kriterierne for at blive medlem af ældrerådet:

Jeg ved ikke, hvordan jeg skal forklare det; men jeg vil prøve. Vi ved jo udmærket, hvordan de forskellige optræder. Den ene gør tingene dårligere, den anden bedre. Og så vælger man ham, som gør tingene bedst, for han må jo vide, hvordan det hele hænger sammen. På den måde!

Ældrerådet, som arbejder tæt sammen med administratoren og kvinderådet, kan principielt tage alle emner vedrørende bygdens liv og funktioner på dagsordenen. Administratoren i Novoe Tjaplino gav i 2003 et eksempel herpå:

Når ældrerådet mødes, protokollerer vi deres møde og de beslutninger, der bliver vedtaget. Det samme med kvinderådet. Faktisk har der lige her i slutningen af december været et fællesmøde for ældste- og kvinderådet vedrørende forældre, der svigter deres forpligtelser overfor børnene, og som misbruger alkohol.

Kvinderådet [Женский совет]

Kvinderådet rangerer ikke lige så højt i anseelse som ældrerådet. Til gengæld har kvinderådet flere kræfter og er mere engagerede i konkret og aktiv løsning af problemer. Et karakteristisk træk blandt oprindelige folk i bygderne er i det hele taget, at kvinderne ofte er mere initiativrige end mændene. To aktive, midaldrende kvinder i Novoe Tjaplino er meget bevidste om dette forhold. Deres kommentarer er alle fra foråret 2003:

A: Jeg kan med sikkerhed sige, at alle kvinderådets medlemmer er meget flittige og forstår at arbejde.

A: Vi har ikke noget manderåd. Så det hele hviler på kvinderne, og de er hurtige i optrækket. Kvinderådet arbejder med hele befolkningen. For eksempel prøver vi også at inddrage mændene i sportshallen - og at få dem i arbejde.

Interviewer til B: Vil det sige, at De mener, det er kvinderne, der tager aktivt fat, hvis der skal ske det ene eller det andet?

B: Det er ikke noget, jeg mener. Det er noget, jeg ved helt præcist!

Ligesom ældrerådet består kvinderådet typisk af 6-8 medlemmer, der mødes efter behov. Kvinderådet beskæftiger sig med alle problemer, der har at gøre med trivsel, børn, familie, arbejdsløshed, fritidsaktiviteter, alkohol mm. Og det er karakteristisk for kvinderådet, at det ikke bare er debatforum, men at der kommer handling bag ordene. Man opsøger aktivt beboere, hvor der skønnes at være problemer, flere er aktive i sports- og fritidsaktiviteter, man arrangerer festdage og uddelegerer praktiske opgaver. Administratoren i Sireniki besvarede et spørgsmål om, hvorfor kvinderådet blev etableret således:

Fordi der går mange børn rundt uden opsyn. Og hvor kommer problemet med børneopdragelse fra? Det er selvfølgelig fra familien. Og vi har mange familier med enlige mødre. Derfor besluttede vi at etablere kvinderådet. For bedre at kunne hjælpe ... kvinde til kvinde ... så finder man bedre løsningen. De [kvinderådet, BN] går rundt og tjekker, og kvinderne kommer også selv og fortæller om deres problemer. Så kommer kvinderådet til mig og fortæller om problemerne. Så ser vi på, hvordan og hvorledes vi kan løse disse problemer.

Skolen

Skolen og fritidsordningen udgør et vigtigt omdrejningspunkt for børnene i bygden. Børnene bruger meget tid på skolen, og lærerne er generelt dybt engageret i børnenes trivsel og sociale forhold. Dermed er skolen ikke bare en undervisningsanstalt, men en betydelig social faktor i bygden. Skolerne i Novoe Tjaplino og Sireniki er i øvrigt som skoler er flest med lærere og elever, klasser, frikvarterer, matematik, russisk, gymnastik osv. Der er dog enkelte forhold, som er helt særlige, og som har grund i bygdernes vanskelige økonomiske og sociale vilkår: Alle børn får gratis mad på skolen, hvilket i høj grad er medvirkende til den store fremmødeprocent. Desuden er skolen og fritidsordningen arrangeret, så børnene normalt ikke skal lave lektier hjemme - i erkendelse af, at mange

hjem er så ustabile, at hjemmeopgaver næppe ville blive udført. En lærer i Novoe Tjaplino forklarede dette nærmere:

Lærer: Skolen her er en virksom institution, som ikke kun underviser, men også opdrager. Skolens arbejdsområde er meget bredt. Det drejer sig ikke kun om børn og undervisning; det er heller ikke kun et sted, hvor børnene er fra 9 til 14. Nej, det er også at arbejde med børnenes forældre og at arbejde dagen lang.

Interviewer: Kan De give et eksempel, hvor skolen arbejder med både barn og forældre?

Lærer: Der er masser af eksempler. Tag en hvilken som helst belastet familie; et hvilket som helst belastet barn. Desværre er alkoholproblemer meget udbredte her i Tjukotka, og i alle familier, hvor forældrene drikker, der lider børnene. Arbejdet med dette falder tilbage på skolen: Opsyn med børnene, arbejde med forældrene. Læreren forsøger at inddrage barnet i forskellige fritidsaktiviteter og andre aktiviteter på skolen, så barnet kan tilbringe så lang tid som muligt under lærerens opsyn - så man på den måde kan forsøge at ændre det.

I løbet af 1990-erne blev den økonomiske situation i bygderne i Providenija Rajon (som i det meste af Rusland) gradvist værre. Skolerne led under mangel på vedligeholdelse - bygningerne blev utætte, varmesystemet brød sammen osv. Desuden betød de vanskelige vilkår, at en del lærere rejste fra bygden, mens andre lærere tog flugten til alkohol. I Novoe Tjaplino vendte den nedadgående spiral i 1999, hvor der blev ansat en ny skoledirektør, som formåede at samle lærergruppen og genindføre disciplin, ansvar og omsorg. Situationen i Sireniki er noget anderledes. Skolebygningen var her i så dårlig stand, at Tjukotkas guvernør bevilligede penge til bygning af en helt ny skole, som forventedes færdig i løbet af sommeren 2003. Af samme årsag sendte man i skoleåret 2002-03 nogle lærere sammen med 60 elever til Omsk, for at de dér kunne få regulær skolegang. I 2002 blev der ansat en ny skoleleder, så nu er der forventninger om, at skolen også i Sireniki vil blive et kraftcenter som i Novoe Tjaplino.

Skoleråd og forældreråd [школьный совет и родительский совет]

Ved et interview i 2003 understregede skolelederen i Sireniki det midlertidige i situationen og forklarede, at man ikke havde noget egentligt skoleråd, men dette forventedes etableret, når alle lærere og elever igen var tilbage i bygden. Skolen har desuden et pædagogisk råd, hvor undervisning og metoder diskuteres og et forældreråd, hvor den vigtige kontakt mellem skole og forældre søges opretholdt. I marts 2003 gav skolelederen i Novoe Tjaplino i korthed rede for den struktur, man arbejder efter på skolen dér:

Hos os har vi det system, at hver klasselærer har et særligt ansvar for 10-15 børn. Klasselærerne samarbejder så med nogle aktive forældre. De er en 3 stykker, som går rundt og besøger de huse, hvor "deres" børn bor. De ved, hvad familierne har, hvad de mangler og hvordan forældrene drikker for børnenes penge. De ved, hvordan børnenes liv er og har styr på, hvordan tingene fungerer. Så er der socialpædagogen, og desuden er der jo forældrerådet. Der er 13 mennesker i skolens forældreråd, dvs. en repræsentant for hver klasse. De mødes alle sammen her hos mig; vi samarbejder. Der er os, der

planlægger, hvilke huse vi skal besøge, hvem vi skal indkalde hertil, hvem der skal indkaldes til administrationen, hvem der skal debatteres i kvinderådet og hvem der skal til samtale med skolerådet eller om der bare skal snakkes med vedkommende. Hvem skal sendes til sygehuset for at blive afvendt fra alkohol. Der er mange ting, vi allerede har gjort, og vi vil fortsætte ...

Skolelederen erklærede sig tidligere i interviewet for optimist, og hun har også virkelig sammen med de øvrige ansatte på skolen fået rettet op på mange ting. Men skolelederne er enige om, at det største enkeltproblem er alkoholisme. Igen er det skolelederen fra Novoe Tjaplino, der lægger stemme til:

Problemet ligger deri, at når de er ædru, forstår de det hele; men så snart de drikker sig fulde, så sælger de alt - også den hjælp de får. De er klar til at sælge møblerne - og har allerede forsøgt at gøre det. De møbler, de har i de nye huse! Ja, de er endda klar til at sælge husene, bare for at ... Det er alkoholisme! Det er en forfærdelig sygdom!

Det er ikke forkert at afslutte denne præsentation af bygderne Novoe Tjaplino og Sireniki med et citat om alkoholmisbrug. For det er et problem, der viser sig i alle sammenhænge og som er en ubehagelig hindring for positiv udvikling. Men det er ikke det eneste, der er at sige. Der er også lyspunkter, og et af dem er guvernør Abramovitj, som har været nævnt enkelte gange i denne rapport. Derfor vil der som afslutningen på præsentationen af Providenija Rajons bygder blive givet en kort redegørelse for den udvikling, guvernør Abramovitj har igangsat: Se side 42.

Tjukotkas stærke kvinder

Formål

Forskelle og relationer mellem kvinder og mænd er betydningsfulde faktorer, som påvirker regnestykket, når man forsøger at forstå og beskrive et samfund eller dele deraf. Dette blev klart i forbindelse med både 1. og 2. Danske Tjukotka Ekspedition, hvor forskningens fokus var på kulturelle traditioner, administrationsstrukturen, fangsterhvervet og beslutningsmønstre. Det var derfor nærliggende i forbindelse med 3. danske Tjukotka ekspedition at se nærmere på kønsroller og kvindernes position i bygdesamfundene. Med dette for øje udarbejdede Mette Thybo Jensen en arbejdsmetode og gennemførte undersøgelser med assistance fra gruppens øvrige medlemmer. MTH har efterfølgende brugt det indsamlede materiale i forbindelse med en opgave på overbygningen ved Institut for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet.

Iagttagelser ved de to første Danske Tjukotka Ekspeditioner peger på et overtal af kvinder på kulturelt og samfundsmæssigt betydningsfulde poster i bygderne i Providenija Rajon. Desuden udviste disse kvinder, hvad angår sociale og kulturelle forhold, et stort overskud i forhold til bygdernes øvrige indbyggere. Sammenholdt med statistiske oplysninger, der viste, at kvinderne i gennemsnit bliver 10 år ældre end mændene og at de har et markant

mindre alkohol forbrug, var der indikation for at formode, at kvinderne har været bedre end mændene til at takle omvæltninger under og efter Sovjetunionens sammenbrud. En anden forklaring kunne være, at kvinderne har været i en strukturel position, der har betydet, at de har haft flere ressourcer at trække på end mændene. Ekspeditionsgruppen ønskede at foretage en grundigere undersøgelse af baggrunden for disse formodninger.

Metode

Deltagerobservation og kvalitative interviews har været de vigtigste redskaber til at opnå en dybere indsigt i kvindernes særlige forhold. Alle interviews er optaget på minidisk og efterfølgende transskriberet. De løbende observationer ved deltagelse i familieliv, undervisning, indkøb, fritidsaktiviteter, rådsmøder, festdage etc. er dagligt nedskrevet på medbragte computere. Disse etnografiske metoder blev suppleret med en kvantitativ husholdsundersøgelse, hvor et fortrykt skema blev delt ud til et repræsentativt udsnit af husstande i bygderne. Sammenholdt med supplerende oplysninger fra bygde-administrationerne og pristjek i

Датские Чукотка-Экспедиции

Уважаемые жители села Новое Чаплино!

Одна из целей нашей экспедиции – исследование повседневной жизни села. С помощью этой анкеты мы хотели бы уточнить семейный бюджет жителей села. Мы соберем заполненные анкеты в среду 26-го марта или четверг 27-го марта. Заранее большое спасибо за вашу помощь.

"3-я Датская экспедиция на Чукотку."

Члены семьи	Возраст	Пол	Национальность	Образование	Род занятий, профессия	Дополнительная работа, приработок
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Дополнительные сведения:

Указывается совместный доход на всю семью:

Доходы семьи в месяц (в рублях)	Зарплата	Пособие по безработице	Пенсия	Детское пособие	Продажа изделий домашнего изготовления (подарки, сувениры и проч.)	Продажа охотничьей добычи
Зима						
Лето						

Дополнительные сведения:

Указываются совместные расходы на всю семью:

Расходы семьи в месяц (в рублях)	Продукты	Промышленные товары (одежда, бытовая техника и проч.)	Квартплата и коммунальные услуги	Лекарства и медицинское обслуживание	Другие расходы
Зима					
Лето					

Дополнительные сведения:

Spørgeskema brugt som grundlag for husstandsundersøgelsen

butikkerne har der dannet sig et billede af de vanskelige økonomiske og strukturelle forhold kvinderne og deres familier lever under. Husholdsundersøgelsen, interviewene og feltnoterne danner tilsammen grundlaget for den videre analyse og fortolkning, som muliggør en beskrivelse af kvindernes sociale situation i bygderne Novoe Tjaplino og Sireniki marts-april 2003.

Analyse og resultater

Strukturelle problemer og uligheder

Under sovjetstyret blev Tjukotkas oprindelige befolkning både økonomisk og politisk marginaliseret. De blev ikke inkluderet i den arbejdsstyrke, der varetog den afgørende industrielle udvikling i provinsen (Schindler 1997), og kom sjældent i betragtning til de centrale ledende og administrative poster (Gray 1998:88-93). Sovjet-styret havde som

udgangspunkt udset den oprindelige befolknings produktion af kød fra henholdsvis rensdyr og havdyr som vigtige fødevarer for de mange tilflyttere fra de europæiske dele af Sovjet Unionen. I den forbindelse ansås det for nødvendigt at samle eskimoer og tjuktere i større bygder, hvor man mente at kunne skabe bedre rammer for en civiliseret og socialistisk livsform (Bromley 1977:185). Der blev oprettet skoler, børnehaver, postvæsen, sundhedsklinikker, kulturhuse, butikker og lignende - alt sammen finansieret og drevet af staten, der også varetog alle infrastrukturelle opgaver (Gurvich 1979). Samtidig blev også fangsten underlagt statslig administration. Målet var at effektivisere fangsten via ny teknologi, ny organisation og central planlægning af produktionen. I takt med omlægningen af fangsten blev der frigivet både mandlig og kvindelig arbejdskraft, hvoraf mange engageredes i den industrielle pelsproduktion, som sovjetstyret havde etableret netop med henblik på beskæftigelse af de oprindelige folk (Vol'phson 1987:84-86). I sovjettiden opnåede produktionen i bygderne dog aldrig at blive rentabel, og dette forhold er ikke ændret efter Sovjet Unionens ophør. Områdets geografiske placering, klimaet og den mangelfulde og misligholdte infrastruktur er nogle af de strukturelle faktorer, der gør det yderst vanskeligt at skabe produktion i området. Disse faktorer udgør også hindringer for fangernes mulighed for selvstændig erhvervsvirksomhed. En ubehagelig følge heraf er, at der er en stor og vedvarende arbejdsløshed i bygderne. De store omvæltninger under sovjetstyret, og den marginaliserede position hvori den oprindelige befolkning i vid udstrækning blev fastholdt - og som de stadig befinder sig i - har medført store sociale problemer for både mænd og kvinder. Alkoholisme og afledte problemer som omsorgssvigt af børn, vold, uheld og en dårlig helbredstilstand er problemer, der præger dagligdagen, og som befolkningen tager meget alvorligt.

Uformel økonomi og slægtskab

Som i resten af Rusland er der også i Tjukotka et socialt sikkerhedsnet i form af arbejdsløshedsunderstøttelse, pension, børnepenge, boligstøtte og medicintilskud; men det er meget beskedne beløb, der udbetales, hvorfor mange familier har en meget stram økonomi. Husholdsundersøgelsen har sat tal på nogle af disse forhold (se næste side).

På trods af de strukturelle problemer og den mangelfulde sociale hjælp, der kendetegner bygderne, fik ekspeditionsgruppen ikke kendskab til familier eller personer, der ikke havde mad nok. Dette skyldes to ting. For det første at alle havde et netværk i form af familie og slægt i bygden, og for det andet en veludviklet uformel økonomi. Tilsammen lukker disse to elementer de største huller i det offentlige sikkerhedsnet.

Novoe Tjaplino. Prisniveau			
Priser på udvalgte dagligvarer i butikken		Priser på fangstprodukter	
Pølser (10stk, små)	44 Rbl. pr. pk.	Hvalkød	24 Rbl. pr. kg.
Svinekød	90 Rbl. pr. kg.	Hvalspæk	15 Rbl. pr. kg.
Ost	130 Rbl. pr. kg.	Hvalroskød	25 Rbl. pr. kg.
Brød	19 Rbl. pr. kg.	Sælkød	(Billigere end hvalroskød)
Smør	90 Rbl. pr. kg.		
Pasta	32 Rbl. pr. kg.		
Kartofler	17 Rbl. pr. kg.		
Te	20 Rbl. pr. kg.		
Juice	43 Rbl. pr. liter		
Tandpasta	70 Rbl. pr. tube		
Damefrakke	1.250 Rbl.		
Lange underbukser	135 Rbl.		

Priser på dagligvarer indhentet i Novoe Tjaplino, marts-april 2003

Novoe Tjaplino. Manden er fanger, konen er offentligt ansat, de har et barn					
Indtægter: Rubler pr. måned	Løn: 2-3000		Børnepenge: 140		<u>I alt ca.: 2640 Rbl</u>
Udgifter: Rubler pr. måned	Dagligvarer: 2-3000	Husleje: Ca. 1000	Lægebehandling og medicin: Ca. 500	Andet: 1000	<u>Underskud</u> ca. 2360 Rbl
Novoe Tjaplino. Enlig kvindelig pensionist, to børn under uddannelse					
Indtægter: Rubler pr. måned	Pension: 1700-2000	Børnepenge: 560		Salg af husflid: 1000-2000	<u>I alt ca.: 3910 Rbl</u>
Udgifter: Rubler pr. måned	Dagligvarer: 700-1000	Husleje: Ca. 1000		Lægebehandling og medicin: 2-300	<u>Overskud</u> ca. 1810 Rbl

Tabellen viser et uddrag af to repræsentative husholdningers besvarelser af husholdsundersøgelsen. Ved en simpel sammenligning af det månedlige rådighedsbeløb med priserne på fødevarer i bygdens butik, er det tydeligt, hvorfor mange har vanskeligt ved at få økonomien til at hænge sammen.

Et eksempel kan tjene til at vise netværkets og den uformelle økonomis betydning: To husholdninger samarbejdede ved at udveksle kød og fisk fra fangsten og ved at yde hinanden økonomisk støtte i forbindelse med køb af møbler eller andre større ting. Også praktisk ting som fx gensidig børnepasning indgik i udvekslingen. Desuden udlånte man vaskemaskinen eller tilbød familiemedlemmer fra lejligheder uden indlagt vand, at tage bad hos sig. Og da det er kvinderne, der oftest står for husførelsen, er det også dem, der indgår direkte i disse relationer, hvor man låner og modtager og dermed styrker netværket mellem familierne, og mellem kvinderne i særdeleshed.

Mange kvinder var gode til at skabe småjobs for sig selv, og supplerede på den måde deres løn, pension eller understøttelse. Grundlaget for disse ekstraindtægter var kvindernes personlige færdigheder opnået som en del af kvindens rolle i husholdningen og familien.

Nogle syede souvenirs (perlekæder, sælskindshjemmesko og vægophæng), nogle bagte og solgte brød og kager, og atter andre lavede mad, gjorde rent og vaskede tøj for de håndværkere, der midlertidigt opholdt sig i bygden i forbindelse med et byggeprojekt. Den uformelle økonomi er ofte knyttet til familie- og slægtsrelationer, og kvinderne er generelt meget aktive i denne proces, fordi de som oftest er ansvarlige for husholdningen. Ved kreativt at udnytte egne evner og færdigheder, viste mange kvinder sig i stand til at øge den månedlige indtjening, hvorved de udvidede deres og familiens økonomiske råderum.

Forandring i familiemønstret, kontinuitet i kvinderollen

Husholdsundersøgelsen samt oplysninger fra administrationskontoret viste, at der er mange enlige mødre med egen husholdning; tilsvarende er der også en del mænd, der bor alene. Dette står i kontrast til livsformen før sovjetstyret kom til magten. Ved kollektivisering og industrialisering af fangsten og ved en generel omstilling af eskimoernes og tjukternes livsform blev der skabt nye roller og arbejdsopgaver for både kvinder og mænd. Nogle traditionelle færdigheder blev dermed overflødiggjort; mens andre måtte tilpasses den nye samfundsform. Den enkelte fanger havde før omlægningen været en del af et bådhold, der økonomisk set udgjorde bopladsens vigtigste produktionsenhed. Bådholdet bandt samtidig mændene sammen i et forpligtende fællesskab, der var baseret på gensidig afhængighed. Efter de voldsomme ændringer i sovjettiden (se: Erhvervs- og administrationsstruktur) må mange mænd i dag være indstillet på ufaglærte jobs eller arbejdsløshed. Der blev også frigivet arbejdskraft blandt kvinderne, som tidligere havde forarbejdet fangstprodukterne til brug i husholdningen (mad, beklædning, bådovertræk etc.). Mange fik arbejde på pelsdyrfarmene, hvor traditionelle færdigheder var overflødige, på systuer, hvor der blev syet udstyr til fangerne, eller med rengøring og madlavning i børnehaven eller på skolen. Samtidig bevarede kvinderne deres centrale position i den praktiske husholdning (rengøring, madlavning og barnepasning) og kunne i et vist omfang overføre og anvende deres erfaringer fra den traditionelle husførelse til nogle af de nye jobtyper.

For mændene har der således været et mere markant tab af prestige og kontrol over egen situation, end der har været for kvinderne.

Indflydelse og symbolsk magt

Da sovjetstyret brød sammen og de fleste europæere flyttede fra bygderne, blev en række stillinger ledige. Forholdsvis mange kvinder viste sig i stand til at erobre en del af disse stillinger, der er koncentreret omkring børnehaven, skolen, butikken, kulturhuset, posthuset, sundhedsklinikken og administrationen. Det var også påfaldende, at lederposterne i børnehaven, på skolen og i bygdens administration næsten altid var besat af kvinder. Også

i bevarelse og videreførelse af de kulturelle elementer (dans og sang, sprog, håndarbejde), der hører den eskimoiske kultur til, var det kvinderne, der mest talrigt var engageret. Kvinderåd, skoleråd, ældreråd¹⁰, kulturhus¹¹ og administration, hvor de fleste medlemmer var kvinder, arbejdede tæt sammen i bestræbelserne på at bedre de sociale forhold i bygderne (alkoholisme, vold, og omsorgssvigt). Hvis man betragter magt som muligheden for eller evnen til at definere, hvordan en bestemt situation skal forstås, hvordan ”verden ser ud”, hvad der er et problem og hvad der er en løsning, så er det rimeligt at sige, at kvinderne som gruppe i stor udstrækning udøver den symbolske magt i sager, der vedrører bygdernes sociale problemer. Flere kvinder har opnået langt større indflydelse på bygdernes sociale liv - og på deres egen tilværelse - end størstedelen af mændene.

Sammenfatning

Kvindernes synlighed i bygdernes sociale liv skyldtes først og fremmest, at de har adgang til og engagerer sig i diverse råd og institutioner, hvor der træffes beslutninger vedrørende bygdens sociale forhold. Desuden har kvinderne på trods af de voldsomme ændringer i familiemønstre og samfundsstrukturer, som sovjettiden medførte, bevaret deres centrale rolle som ansvarlige for husholdningen og for børnenes opvækst. Det har også været muligt for kvinderne fortsat at anvende deres traditionelle, kreative færdigheder, selvom sovjetstyret via modernisering og russificering skabte nye rammer for den oprindelige befolknings levevis. Kvinderne har således haft en større grad af kontinuitet end mændene, hvad angår positionen i samfundet. I det præ-sovjetiske samfund var det fortrinsvis mændene, der traf beslutninger, der vedkom alle bopladsens beboere; for eksempel opbrud fra fangstpladser og mægling i stridigheder etc. (Hughes 1984:254); men i dag har kvinderne ikke bare opnået adgang til de råd og organer, hvor beslutninger vedrørende bygdelivet træffes, men udgør faktisk flertallet i de fleste samfundsorganer.

Kvinderne i bygderne i Providenija Rajon er med andre ord i besiddelse af nogle ressourcer og besidder en position, der gør det muligt for dem at opnå relativ kontrol over deres egen tilværelse, og dermed overskud til også at engagere sig i forhold, der vedrører bygdens øvrige befolkning.

¹⁰ I ældrerådene er der lige mange kvinder og mænd - eller mændene er i flertal

¹¹ I Novoe Tjaplino og Sireniki er der pt. ikke noget kulturhus; men der er alligevel mennesker, der er engageret i forhold til kulturelle aktiviteter.

Eskimoisk sprog (tjaplinski) i daglig tale

Forskningen på dette område ligger udenfor det, Danske Tjukotka Ekspeditioner hidtil har beskæftiget sig med, men knytter an til nogle observationer, der blev foretaget i 1998 og som bekræfter andres forskning på området (Jacobson 1990; Reuse 1994). Allerede i forbindelse med første Danske Tjukotka Ekspedition (Yupik '98) stod det klart, at eskimoisk sprog i Tjukotka har meget dårlige vilkår. De fleste gamle mennesker har ganske vist eskimoisk som deres første sprog; men alle - fra de ældste til de yngste - bruger russisk i næsten alle situationer. En del voksne forstår eskimoisk og taler det i begrænset omfang; mens næsten ingen børn kan andet end enkelte fraser og ord på deres eskimoiske "modersmål" (Nielsen 2000a). Formålet med dette forskningsprojekt var derfor nøjere at undersøge indenfor hvilke områder og i hvilket omfang det eskimoiske sprog bruges af befolkningen i bygderne Novoe Tjaplino og Sireniki. Desuden var det hensigten at påvise hvordan og i hvor stort omfang russisk sprog har påvirket det eskimoiske sprog - og modsat hvordan eskimoiske ord og vendinger bruges som en del af den daglige russiske tale. Endelig var der i projektet formuleret et ønske om at kunne påvise under hvilke forhold, der foregår code-switching - dvs. vekslen mellem de to sprog. Denne undersøgelse blev udelukkende gennemført af Daria Morgounova, som bruger det indsamlede materiale i forbindelse med sit speciale på Institut for Engelsk, Københavns Universitet.

Sproget

Alle eskimoiske sprog har samme oprindelse; men på et tidspunkt splittedes sproget i to store grene: Inuit-inupiat og yupik. Denne første deling fandt formodentlig sted for mere end 2000 år siden, hvor eskimoiske grupper bevægede sig vestpå fra Alaska til Tjukotka. Omkring 1000 år senere begyndte eskimoiske grupper at bevæg sig østpå gennem Alaska og Canada til Grønland (Reuse 1994:296; Woodbury 1984). Endnu i 1930-erne var der fire forskellige eskimoiske sprog indenfor Sovjet Unionens grænser (Robert-Lamblin 1993); men i dag er kun to af sprogene levende: Naukanski og Tjaplinski. Det sidste tales kun af et fåtal af mennesker; mens Tjaplinski tales af flere og deles med den eskimoiske befolkning på øen St. Lawrence Island, som siden 1867 har været amerikansk.

Metode og feltarbejde

Forskningsprojektet vedrørende det eskimoiske sprog gennemførtes som en kombination af observationer, interviews og strukturerede samtaler. Desuden blev der uddelt knapt 80 spørgeskemaer til skolebørn i de to bygder. Hensigten med skemaerne var at få indtryk af, i hvilket omfang børnene har kendskab til og faktisk bruger det eskimoiske sprog. Hovedparten af denne undersøgelse blev foretaget i Novoe Tjaplino. Alle interviews blev optaget med minidisk, transskriberet og analyseret i relation til forskningens mål.

Analysér og resultater

Det indsamlede materiale viser flere karakteristiske eksempler på code-switching og russisk påvirkning af det eskimoiske sprog og vise versa. Code-switching forekom ganske ofte, når folk, som i et vist omfang mestrede begge sprog, talte sammen. Dette var naturligvis mest udtalt blandt ældre mennesker. Enkelte personer har forklaret, at de slår over i yupik så snart det kan lade sig gøre - dvs. hvis de ved, at den anden forstår og taler yupik. Data fra begge bygder viser desuden, at code-switching er bestemt af særlige situationer, hvor det ene eller andet sprog af bestemte årsager foretrækkes. Flere eksempler viser, at to (voksne) kunne slå over i eskimoisk, hvis de ikke ønskede, at andre skulle forstå, hvad der blev sagt. Også børn og unge foretog undertiden code-switching. En 16-årig dreng fra NT fortalte:

Sommetider, når vi vil efterabe nogle af de ældre i bygden, så siger vi noget på eskimoisk.

Blandt unge mennesker viste der sig yderligere det særlige forhold, at engelsk sprog var blevet ganske populært - særligt for dem, der havde besøgt St. Lawrence Island. En af lærerne på skolen i Novoe Tjaplino bemærkede, at disse elever i nogle situationer havde tilbøjelighed til at forveksle eller sammenblande eskimoisk og engelsk. Derimod var de unges brug af russisk sprog ikke - eller kun meget begrænset - påvirket af eskimoisk sprog, bortset fra helt specielle situationer. Unge, som ellers kun talte russisk, brugte typisk eskimoiske ord og vendinger i forbindelse med fangst. De eskimoiske ord var i disse tilfælde flettet ind i russisk grammatik og udtalt med russisk accent. Tilsvarende brugtes en række småord som 'kom', 'hvor skal du hen', 'pas på' m.fl. ofte i hverdagen. Et andet eksempel på brug af eskimoisk sprog i russisk sammenhæng var fra skolen, hvor en russisk tekst, som børnene var fortrolige med, undertiden blev læst op med enkelte ord udskiftet til eskimoisk. Hensigten var, at give børnene et basalt eskimoisk ordforråd. Traditionel sang og dans var populære i bygderne, og mange børn og unge deltog. De havde lært sangene udenad og kendte indholdet, men kunne oftest ikke oversætte det, de selv sang. Selvom de unge generelt kun havde et meget overfladisk kendskab til det eskimoiske sprog, skal det dog bemærkes, at der i bygden Novoe Tjaplino var i hvert fald to børn på 7 år, som

Датское Чукотка-Экспедиция

Уважаемые жители села Новое Чаплино!

Одна из целей нашей экспедиции – исследование повседневной жизни села. С помощью этой анкеты мы хотели бы уточнить семейный бюджет жителей села. Мы соберем заполненные анкеты в среду 26-го марта или четверг 27-го марта. Заранее большое спасибо за вашу помощь.

"3-я Датская экспедиция на Чукотку."

Члены семьи	Возраст	Пол	Национальность	Образование	Род занятий, профессия	Дополнительная работа, приработок
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Дополнительные сведения:

Указывается совместный доход на всю семью:

Доходы семьи в месяц (в рублях)	Зарплата	Пособие по безработице	Пенсия	Детское пособие	Продажа домашнего животного и готовления (продукты, услуги)	Продажа оленей, добычи
Зима						
Лето						

Дополнительные сведения:

Указывается совместные расходы на всю семью:

Расходы семьи в месяц (в рублях)	Продукты	Промышленные товары (одежда, бытовая техника и проч.)	Квартплата и коммунальные услуги	Лекарства и медицинское обслуживание	Другие расходы
Зима					
Лето					

Дополнительные сведения:

Spørgeskema brugt i forbindelse med undersøgelsen af børns sproglige kompetencer

beherskede det eskimoiske sprog og brugte det, når de talte med deres forældre og bedsteforældre (jfr. tabellen nedenfor og den tilhørende tekst).

Når der samtales på eskimoisk, bruges der mange russiske låneord, som det er beskrevet af Vakhtin og Emeljanova (Vakhtin 1988). Men det sker også ofte at dem, som ikke er helt fortrolige med det eskimoiske, simpelthen bruger et russisk ord, når de ikke lige kan finde det rette eskimoiske ord. Det høres undertiden også, at uøvede sprogbrugere blot bruger roden eller basis af et russisk ord og så tilføjer eskimoiske tilhæng og endelser. Dette mødes gerne af latter eller endda af bebrejdelser fra dem, der mestrer det eskimoiske sprog bedre. En midaldrende, eskimoisk kvinde i Novoe Tjaplino gav følgende eksempel:

Eskimoisk: makitak-gim padmita-na-gunga

Russisk: Podnimis, pozjalusta, ja zdez podmetu!

Dansk: Vær venlig at rejse dig, jeg skal feje her!

Børn, som deltog i undersøgelsen, fordelt på alder og etnisk identitet								
Alder:	10 år	11 år	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år
Antal i alt: 64	2	11	11	7	6	12	12	3
Eskimoer	2	9	9	6	5	12	12	2
Tjuktere	0	1	2	1	1	0	0	1
Russere	0	1	0	0	0	0	0	0
Børnenes sprogbeherskelse efter eget udsagn								
Taler eskimoisk flydende	Taler eskimoisk nogenlunde		Taler lidt eskimoisk			Taler slet ikke eskimoisk		
0	3		50			4		
Børnenes kendskab til antal eskimoiske ord								
Kun 6 ord	Kun 7 ord	Kun 8 ord	Kun 9 ord	Kun 10 ord	Kun 11 ord	Mindst 12 ord		
7	0	3	1	0	1	46		
Børnenes brug af eskimoiske ord i daglig russisk tale								
Ingen eskimoiske ord	2-3 eskimoiske ord		Nogle eskimoiske ord			Mange eskimoiske ord		
8	22		25			2		
Børnenes eksempler på eskimoiske ord, de bruger i russisk tale								
Højst 2 ord	Højst 4 ord	Højst 6 ord	Højst 8 ord	Højst 10 ord		Mere end 12 ord		
7	4	9	13	1		19		
Børnenes eksempler på eskimoiske sætninger eller fraser, de bruger i russisk tale								
Ingen fraser	Højst 2 fraser		Højst 4 fraser		Højst 5 fraser		Mere end 5 fraser	
6	24		12		3		7	

De 64 børn, som har deltaget i undersøgelsen udgør ca. 75% af skolebørnene eller 38% af alle børnene mellem 0 og 19 år i Novoe Tjaplino. Hovedkonklusionen for denne del af ekspeditions-projektet er klar: Ingen af børnene taler det eskimoiske sprog flydende og i det hele taget ligger børnenes beherskelse af det eskimoiske sprog meget lavt. Samtidig viser undersøgelsen dog, at ganske mange har et begrænset eller overfladisk kendskab til det eskimoiske sprog - herunder enkelte børn med en anden etnisk identitet. Yderligere detaljer fra undersøgelsen viser små forskelle i pigers og drenges sproglige kompetence. I 10-13-års alderen viser drengene en betydeligt større beherskelse af det eskimoiske sprog, end pigerne. De ord og fraser, drengene nævner, hører for en stor del sammen med fangsterhvervet. I alderen fra 13-16 år er der tilsyneladende ingen forskel på pigers og drenges kendskab til det eskimoiske sprog.

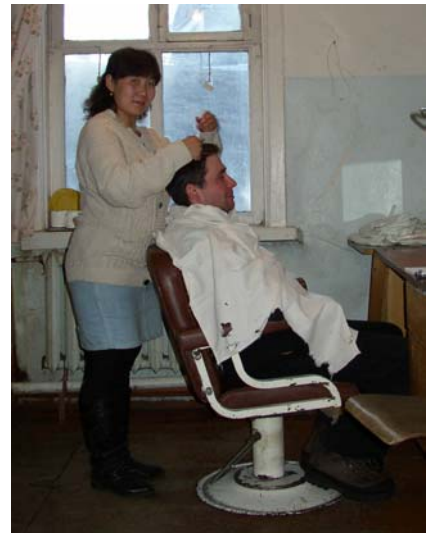
I løbet af sovjettiden har russisk sprog taget over på næsten alle områder af tilværelsen. Men indenfor de sidste 15-20 år har der været en voksende interesse for det eskimoiske sprog og enkelte ændringer i positiv retning. Lidt flere - også unge - var blevet bedre til at bruge det eskimoiske og code-switching forekom oftere. En væsentlig grund hertil var åbningen af grænsen til Alaska, som har betydet, at mange eskimoer fra Tjukotka har været på kortere eller længere besøg i Alaska, først og fremmest St. Lawrence Island. Ved disse besøg har det eskimoiske sprog været det vigtigste kommunikationsmiddel. Både fra Alaska og Canada blev der i begyndelsen og midten af 1990-erne iværksat kursusprogrammer, som skulle forbedre det eskimoiske sprogs vilkår i Tjukotka (Vakhtin 1995; Vakhtin 1994). Selvom disse programmer og de gensidige besøg har betydet en voksende interesse for eskimoisk kultur og sprog i Tjukotka, er den unge generations beherskelse af det eskimoiske sprog stadig meget begrænset. Hertil kommer, at mange eskimoer til en vis grad føler sig mistænkeliggjorte på grund af deres relationer til Alaska. Reglerne for sejlads med fangstbåde udenfor den nære kystzone er meget strenge, og der er ikke etableret nogen form for rutetrafik (hverken båd eller fly) over Bering Strædet. Desuden kunne flere berette om toldmyndigheder, som har konfiskeret gaver eller billige indkøb i Alaska.

Situationen for det eskimoiske sprog i bygderne i Providenija Rajon, som ekspeditionsgruppen har set den, er på mange måder negativ. Mange har ønsker om at børnene skal lære og undervises i det eskimoiske sprog; men hovedparten af befolkningen mellem 18 og 35 har intet eller meget ringe kendskab til sproget. Der er altså et stort gab mellem de ældre, der behersker sproget, og de børn, man ønsker skal lære sproget. Lærerne i eskimoisk sprog må derfor i vid udstrækning tilrettelægge deres undervisning, som om det eskimoiske sprog er et fremmedsprog. En ældre eskimoisk lærer udtalte i 1998:

Jeg er kommet til den konklusion, at de lærebøger, man skal udgive her, skal svare til dagens krav og til vore russiske eskimoer ... pointen er, at man efter min mening skal forholde sig til nutidens skoleelever, når de skal lære sproget som et fremmedsprog.

Et andet forhold, der gør sig gældende på det sproglige område, er, at en del unge hellere vil lægge deres kræfter i at lære engelsk, som de ser en helt anden fremtid i end i det eskimoiske sprog. Desuden er de fleste unge i en længere periode borte fra bygden i forbindelse med uddannelse i byen Providenija, videreuddannelse i Anadyr/Khabarovsk eller i forbindelse med den 3-årige militærtjeneste. Så på den ene side er der voksende ønsker om at styrke og bevare det eskimoiske sprogs position, og på den anden side er der meget betydningsfulde forhold, der vanskeliggør opfyldelsen af dette ønske.

Fotos: Kvinders forhold

Øverst til venstre: Administrator deltager sammen med andre kvinder i den ugentlige dans. Novoe Tjaplino, marts 2003.

Øverst til højre: Frisør er et kvinde-job. Her er det Ilja, der må lægge hoved til. Sireniki, 2003.

Midtfor: Unge mødre med børn i børnehaven. Novoe Tjaplino, april 2003.

Nederst: I forbindelse med festlighederne 1. maj har nogle kvinder arrangeret boder med madvarer. Novoe Tjaplino, 2003.

Fotos: Det eskimoiske sprog

Øverst: Klasseundervisning i eskimoisk sprog. Novoe Tjaplino, 2003

Til venstre: To eksempler på skolebøger på eskimoisk sprog, Novoe Tjaplino, 1998.

Nederst: Plancher til brug i sprogundervisningen, Novoe Tjaplino, 1998

Abramovitj og infrastrukturen

En dansk rapport vedrørende en ekspedition til det fjerneste hjørne af det asiatiske kontinent må forventes at give en kortfattet indføring i områdets geografi, historie, kultur og politik og dernæst koncentrere sig om ekspeditionens videnskabelige arbejde og resultater. Hvorfor så indføje et helt afsnit om en guvernør, som oven i købet kun havde siddet 2½ år i embedet, da ekspeditionen blev gennemført i foråret 2003? Svaret på spørgsmålet er enkelt: Roman Arkadievitj Abramovitj har i sin korte guvernør-periode foretaget renoveringer og investeringer i et omfang, som gør, at enhver indbygger i Tjukotka er blevet berørt af det (Nielsen 2002:18). I øvrigt er Abramovitj ikke ukendt hverken i Danmark eller i Grønland - adskillige gange har han aktiveret de store overskrifter i aviser, radio og TV. 17. august 2003 præsenterede Berlingske Tidende Abramovitj under titlen: "Tsaren af Chelski" - i forbindelse med Abramovitjs køb af den engelske fodboldklub Chelsea. To år tidligere skrev den grønlandske avis, Sermitsiaq (nr. 34, 2001): "Første samarbejdsaftale i hus" - og refererede til forhandlingerne mellem præsidenten for ICC (Inuit Circumpolar Conference), Aqqaluk Lynge, og Abramovitj om bedring af levevilkårene for den oprindelige befolkning. På alverdens sprog kan der indhentes oplysninger om guvernør Abramovitj - herunder en endeløs række af hjemmesider på Internettet. Der vil derfor ikke i denne rapport blive brugt mere plads på at besvare spørgsmålet om, hvem Abramovitj er; men i stedet blive stillet et andet spørgsmål: "Hvilken betydning har Abramovitj og hans tiltag haft for befolkningen i Providenijas Rajons bygder?" Svaret på dette spørgsmål kan læses ud af de mange interviews, der er optaget i henholdsvis 2001 og 2003, hvor næsten hver eneste person på en eller anden måde har udtalt sig om den nye guvernør. Ofte kom samtalen ind på, hvor barske forholdene var under den forrige guvernør, A. V. Nazarov, og hvordan mange ting ændredes med valget af Abramovitj i december 2000. De citerede svar herunder er opdelt i to grupper, hvor den første gruppe repræsenterer den oprindelige befolkning i bygderne og den anden tilflyttere bosat i en bygd eller i byen Providenija.

Befolkningen af fangere, skolelærere, husmødre, arbejdsløse, håndværkere, pensionister osv. i bygderne er ikke bare positive overfor guvernør Abramovitj. Det er snarere som om, man mærker et dybt lettelsens suk, når man færdes blandt de mennesker, der har mærket sulten banke på døren og har siddet med frakker og vanter på indendørs for at holde varmen. Mad, varme og sundhed er basale fornødenheder - og dem har Abramovitj leveret. Det er derfor ikke overraskende, at næsten alle i bygderne kun har lovord til overs for Abramovitj:

Invalidepensionist, Novoe Tjaplino 2001: Man er begyndt at bygge huse. Vores guvernør er en fin fyr. Han sørger for varer, og han har fået priserne ned. Han skal have stor tak!

En indlagt tuberkulosepatient, Providenija 2001: Sidste år begyndte Abramovitjs hjælp. Alle roser ham. Hans hjælp var nok til lange tider. Alle fik vi en sæk mel og en sæk sukker, smør, gryn og alt nødvendigt. Og så kunne folk leve 2-3 måneder. Der var ikke noget kød i den periode, så hjælpen gavnede virkelig.

Ung mand, Novoe Tjaplino 2001: Man skal skrive til Abramovitj om sine problemer. Så kan han hjælpe. Kan jeg sige mere? - Nej, det er nok!

To fyre på 16 og 17 år, Novoe Tjaplino 2001: Abramovitj? - Han er en sej fyr! Førsteklasses! Han vil sætte gang i noget byggeri ... jeg kan bare godt lide ham. Sidste år sørgede han for, at vi her i bygden fik noget at spise. Han uddelte humanitær hjælp ... - I sækkevis, simpelthen! Han er alle tiders!

Arbejdsløs kvinde, Novoe Tjaplino 2003: Nu sker der gode ting her. Vi har fået Abramovitj. Ja, havde det ikke været for Abramovitj, så var min datter aldrig blevet opereret. Selv i Moskva blev jeg hjulpet af en fond, som Abramovitj har skabt. Alt er blevet nemmere og billigere.

Enlig mor, Sireniki 2001: Det, Abramovitj har lagt planer om, kan vi allerede se, begynder at ske. Så det er ikke bare tomme ord, som når Nazarov [tidligere guvernør, BN] sagde noget. Det, han siger, det gør han.

Pige på 13 år, Novoe Tjaplino 2001: Sidste år begyndte Abramovitj at sende børn af sted. Man siger, at det også foregik tidligere; men i vores bygd begyndte det først dér. Det er godt! Det er godt, at der er mulighed for at sende børn af sted, for det er ikke alle familier, der har mulighed for at give deres børn en ferie på fastlandet. [Forklaring: Abramovitj har etableret en fond, der hvert år betaler for, at Tjukotkas skolebørn kan få en ferie ved Sortehavet, i Moskva eller et andet sted i den europæiske del af Rusland, BN]

Rengøringskone, Novoe Tjaplino 2001: Stor tak til Abramovitj. Vi har stadig både sukker og mel fra hans sidste udlevering - det er det vigtigste - resten klarer vi selv. Ellers laver vi souvenirs, og der kommer nogle og køber dem - amerikanske turister og vore egne sovjetiske ... nej, russiske. Man kan sige, at Abramovitj har købt os via vores mavesække, eller hvordan man nu skal sige det ... Men det går endnu videre. Folk er begyndt at få deres løn! Og jeg har allerede nævnt det: Opvarmningen er blevet bedre, og der er kommet brændstof. Det er blevet spændende at leve!

Administratoren i Novoe Tjaplino er eskimo og har kendt systemet tilbage fra sovjettiden. Hun har sammen med resten af bygdebefolkningen gennemlevet de barske år efter Sovjet Unionens sammenbrud og oplever nu, hvorledes mange ting er vendt til noget bedre:

Novoe Tjaplino 2003: Efter at den nye guvernør er blevet valgt - ja, faktisk lige før han blev valgt - kunne man mærke en ændring. Børnene blev sendt til fastlandet på "Håbets Pols" regning [Abramovitjs børneferiefond, BN]. Det skal han have mange tak for. Hvert år bliver mange sendt til landets europæiske områder. Lønningerne bliver udbetalt hver måned. Der bliver ydet hjælp til pensionisterne. De får supplement til deres pension, på foranledning af guvernøren. Så, på den måde, håber jeg, tilværelsen efterhånden bliver bedre.

Tilflyttere fra den europæiske del af det tidligere Sovjet Unionen har langt på vej været underlagt de samme vilkår som den oprindelige befolkning. Men i kraft af, at de som oftest har en overordnet stilling, har de haft større økonomisk råderum og samtidig et mere overordnet indblik i samfundsstrukturene. De to første citater herunder er fra

embedsmænd ansat i produktionsvirksomheden - den første i Novoe Tjaplino bygden og den anden i Providenija:

Novoe Tjaplino 2001: De sidste par år - og i særdeleshed siden sidste år - har vi mærket, der er sket noget, fordi Abramovitj har fået posten. Vi mærker interesse fra hans side. [...] For 3-4 år siden var det sådan, at folk ikke fik statstilskud, så man levede af det, man kunne sælge - for eksempel stødtænder. Man solgte også skind. Men i dag kan man mærke statstilskuddene, så folk er blevet mere interesserede i at arbejde. Det var sådan, at folk i hele provinsen arbejde uden at få løn. Og fangerne havde endda restance - 2-3 års løn havde ophobet sig. Abramovitj har lovet at udbetale det i løbet af dette år. Man skylder måske 40 eller 50 tusinde rubler ... Jeg har ligesom dem heller ikke fået løn i 3 år. Selvom jeg ikke får løn, anser jeg mit job som et kald Vi mangler specialister. Jeg er den eneste specialist i området. Det er kun mig, der har en specialuddannelse.

Providenija 2001: Netop i dag får vi maskiner: Biler, traktorer osv. Det kommer alt sammen fra okrug'ens budget. Reservedele, energi- og olieprodukter har bygderne ikke selv råd til. Det eneste, de kan, er at skaffe kød. [...] Vi begynder at mærke en vis opmærksomhed her. Der er begyndt at komme maskiner. I de foregående 10 år fik vi ikke noget som helst. Selvfølgelig vil det hele ikke ændres i løbet af et år; men hvis det fortsætter i samme tempo, vil Tjukotka igen komme på benene. [...] Vi har trods alt et forråd af olie og naturressourcer og den slags, så Tjukotka skal nok komme på benene igen. Det hører sammen med, at de unge og energiske er kommet, bl.a. guvernøren. Der er også opmærksomhed på de specielle problemer i bygderne og på den produktion, der er der i forvejen. Så der er håb forude!

De to tilflyttere, som her er citeret, er ikke først og fremmest optaget af forbedringer i deres personlige vilkår, men af investeringer og forbedringer, som kan øge produktiviteten og rentabiliteten af mulige erhvervsaktiviteter. En anden tilflytter - fra den kulturelle sektor - udtalte sig i 2001 i en samtale, som ikke blev optaget, om Abramovitj og udtrykte glæde over investeringerne og forbedringerne. Samtidig udtrykte han en vis skepsis overfor strategien og spurgte, om det er godt for eskimoiske og tjuktiske børn af få præsenteret Moskvas og Sortehavets herligheder. Måske ville de, fortsatte han, have mere gavn af en ferie sammen med havdyrfangere og rensdyravlere, så de ikke opdrages til at længes efter det, der alligevel er uopnåeligt.

Afslutningen på denne præsentation af befolkningens holdninger til Abramovitj bliver et citat fra en ældre eskimoisk kvinde i Providenija. Hun udtrykker på en gang glæden over forbedringerne, undren over Abramovitjs bevæggrunde og en erkendelse af det nødvendige i eskimoers og tjukteres egen aktive deltagelse i udviklingen:

Providenija 2003: For mig er det svært at forstå, hvorfor et menneske, der har så store muligheder, har valgt den vanskeligste okrug i hele Rusland. Enten er han flygtet fra et eller andet, eller - fordi han er et ungt menneske - vil han prøve kræfter under vanskelige vilkår. Men selvfølgelig kan man sige, at der er kommet positive forandringer efter, at guvernøren er blevet skiftet. Livet har ændret sig til det bedre. Det, der kræves, er, at vi selv tager initiativ.

I december 2004 udløber Abramovitjs valgperiode. Om dette vil betyde endnu en omvæltning for Tjukotkas hårdt prøvede befolkning, er endnu uvist.

Venskabsbyer Sisimiut-Providenija

2. Danske Tjukotka Ekspedition etablerede i foråret 2001 en foto- og informations-udstilling: "Eskimosy - eskimoer i Sibirien". Udstillingen blev vist i de danske grønlandsere huse og cirkulerede senere mellem diverse lokalmuseer i Grønland. Henover sommeren 2002 blev udstillingen vist på Sisimiut Museum i Grønland, og som supplement hertil besøgte Bent Nielsen Sisimiut og gav nogle foredrag om den eskimoiske befolknings vilkår på Tjukotka-halvøen. Som en naturlig fortsættelse af udstillingen og foredragene havde Bent Nielsen et møde med Sisimiuts borgmester, Hermann Berthelsen, hvor en aftale om aktivt at arbejde for indgåelse af et venskabsby-arrangement mellem Sisimiut Kommune i Grønland og Providenija Rajon i Tjukotka blev indgået.

Efter ankomsten til Tjukotka i marts 2003 henvendte ekspeditionsgruppen sig til Providenija Rajons administrative leder, J. V. Daniljuk, og præsenterede udspillet fra Sisimiut Kommune. Daniljuk stillede sig fra starten meget positiv overfor tanken om nærmere relationer mellem Sisimiut og Providenija og ydede ekspeditionsgruppen stor hjælp med den videre transport, indkvarteringsmuligheder etc. Senere blev Sisimiut og venskabsby-ideen præsenteret for Ljudmila Ainana og Rådet for Oprindelige Folks Repræsentanter i Providenija Rajon og for Igor Zagrebin på rajonens lokalhistoriske museum - begge steder blev ideen hilst velkommen.

Providenija Rajon, der er én af Tjukotkas 8 rajoner, dækker godt 27.000 km² og har et indbyggertal på ca. 4.400. Omkring halvdelen af befolkningen bor i byen Providenija og resten er fordelt i bygderne Enmelen, Nunligran, Sireniki, Novoe Tjaplino og Janrakynnot. Lidt mere end 50% af befolkningen er oprindelige folk (yupik-eskimoer og tjuktere), mens resten er tilflyttere fra det centrale Rusland, Ukraine og Hviderusland.

3. Danske Tjukotka Ekspedition opholdt sig overvejende i bygderne Sireniki og Novoe Tjaplino, hvor befolkningsmajoriteten er eskimoer, og hvor ideen om venskabsbyer blev modtaget med stort engagement. En del af befolkningen har via ICC-arrangementer (Inuit Circumpolar Conference) været i kontakt med folk fra Grønland og har en stærk følelse af samhørighed med de eskimoiske befolkninger i Alaska, Canada og Grønland. I løbet af den periode hvor ekspeditions-gruppen befandt sig i de to bygder, optrådte de lokale sang-danse-grupper med traditionel eskimoisk trommedans for Sisimiuts udsendinge, og via de to skoler blev der indsamlet forskelligt materiale (breve, børnetegninger, husflid, fotos mm.), som senere skulle viderebringes til skolerne i Sisimiut Kommune. Kort før afrejsen fra Tjukotka fik ekspeditions-gruppen overrakt et officielt dokument fra lærerstaben på skolen i Novoe Tjaplino:

Oversættelse:

Taknemlighedsbrev

Kære venner!

Vi er glade for jeres venlige hilsner videregivet ved Bent og hans gruppe. Tak!

Vi vil med fornøjelse indgå i et venskabsbyforhold og indlede samarbejde med jer.

Følgende emner er vi meget optaget af:

- problemer vedrørende bygde-befolkningens beskæftigelse
- igangsættelse af små virksomheder
- alkoholproblemer
- økologi/miljø

Vi forestiller os, at vi kan udveksle grupper af

folkeskoleelever og erhvervsfolk og vi ville gerne være i stand til at tale jeres sprog.

Vi vil gerne lære af jer, hvordan man igangsætter små virksomheder til forarbejdning af produkter fra havet – og hvordan man bevarer traditioner, kultur og sprog.

Med dybeste respekt, indbyggerne i Novoe Tjaplino

Gorbovtsova, Nadjesda Petrovna [skoleleder]	Sannikova, Aleksandra Jevstavjevna
Ettyraktyna, Ljudmila Sergejevna	Polutornikova, Galina Ivanovna
Donosijan, Petr Ivanovitj	Jatta, Antonina Vladimirovna
Kaninskaia, Jelena Vladimirovna	Pronjkin, Slava Mikhailovitj
Lukjanova, Natalja Viktorovna	Paulina, Nadjesda Jevgenjevna
Negina, Galina Nikolajevna	Glagoleva, Jelena Vladimirovna
Kajninan, Irina Aleksandrovna	Kajninan, Andrej Vjatjeslavovitj

Taknemlighedsbrevet og det øvrige materiale samt en officiel mappe med dokumenter, fotos og hilsner fra administrationsleder J. V. Daniljuk er oversat og videregivet til Sisimiut Kommune, som herefter vil fortsætte det påbegyndte arbejde med at styrke og udbygge relationerne mellem inuit i Grønland og yupik-eskimoer i Tjukotka.

Ekspeditionsdeltagere

Daria Morgounova

- er specialestuderende på Institut for Engelsk ved Københavns Universitet. Foruden sin primære opgave som tolk gennemførte DM en selvstændig undersøgelse vedrørende den eskimoiske befolknings sproglige situation. I undersøgelsen indgik både interviews og spørgeskemaer - se afsnittet om sprog, side 37-40 + 42.

Pipaluk Høegh-Knudsen

- er studerende ved Kultur og Samfund, Grønlands Universitet i Nuuk. PHK indgik i ekspeditionens overordnede forskning med interviews og deltagerobservation. Desuden havde hun et særligt

ansvar for at præsentere sin hjemegn, Sisimiut Kommune, for indbyggerne i Providenija Rajon.

Mette Thybo Jensen

- er overbygningsstuderende ved Etnografi, Aarhus Universitet. MTJ, som efter den øvrige gruppes hjemrejse forblev yderligere 1½ måned i Tjukotka, har via deltagerobservation indsamlet et stort materiale. Desuden gennemførte hun flere interviews og stod for en selvstændig husholdsundersøgelse - se afsnittet om kvindernes rolle, side 31-36 + 42.

Ilia Artemov

- er specialestuderende ved Institut for Historie, Københavns Universitet. Med erfaringer fra de tidligere Danske Tjukotka Ekspeditioner arbejdede IA som rejsearrangør og tolk. Desuden var han ansvarlig for video-dokumentation og efterfølgende produktion af video-film.

Bent Nielsen

- er cand. mag. i Eskimologi og Ph.D. studerende ved Afd. for Eskimologi, Københavns Universitet. Som ekspeditionsleder havde BN det overordnede ansvar for ekspeditionens videnskabelige og praktiske program. BN videreførte forskningen fra de første Danske Tjukotka Ekspeditioner og fokuserede særligt på erhvervsstrukturer og beslutningsprocesser i Providenija Rajons bygder (se side 10-28).

Mette

Ilja og Bent

Pipaluk

Bent og J. V. Daniljuk

Pipaluk, Daria, Mette

Daria

Ilja

Samarbejdspartnere og sponsorer

3. Danske Tjukotka Ekspedition har ligesom de to første ekspeditioner været afhængig af en lang række personers, institutioners og fondes velvillige indstilling. Uden denne velvillighed havde det været umuligt at etablere og gennemføre dette forskningsprojekt. Vi vil derfor - som udtryk for vores taknemlighed - nedenfor nævne diverse samarbejdspartnere, som på en eller anden måde har bidraget til ekspeditionens gennemførelse.

Grønland		
Sisimiut Kommune, borgmester H. Berthelsen	Drivkraft bag initiativet til oprettelse af venskabsbyrelationer mellem Sisimiut og Providenija. Økonomisk sponsorering	
Direktoratet for kultur, uddannelse, forskning og kirke	Økonomisk sponsorering	
Sisimiut Museum, museumsleder K. G. Hansen	Samarbejde vedrørende foredrag og udstilling om den eskimoiske befolkning i Tjukotka. Kontakt til Providenija Museum i Tjukotka	
Permagreen, Sisimiut	Økonomisk sponsorering	
Professor Yvon Csonka, Ilisimatusarfik, Nuuk	Faglig kontakt vedrørende Tjukotkas oprindelige befolkning. Samarbejde i forbindelse med foredrag og konference	
Nordens Institut i Grønland	Økonomisk sponsorering	
Tjukotka		
Providenija Rajons administration, J. V. Daniljuk,	Opbakning bag venskabsby-ideen og lokal støtte og sponsor for 3. Danske Tjukotka Ekspedition vedr. transport, indkvartering mm.	
Providenija Museum, Igor Zagrebin	Stor hjælp vedrørende transport og indkvartering. Kontakt til Sisimiut Museum i Grønland	
Wayne Morrison og Arnie, FSC Group	Med stor generøsitet sørgede Wayne og Arnie for indkvartering i Sireniki og for transport tilbage til Providenija	
I Providenija Rajon har en lang række mennesker på forskellige måder vist stor hjælpsomhed, imødekommenhed og venlighed. Uden deres helt afgørende indsats ville ekspeditionen være vendt tomhændet hjem. En helt særlig tak skylder vi befolkningerne i Novoe Tjaplino og Sireniki, som med stor tålmodighed har afsat tid og ressourcer til indkvartering, bespisning, transport, danseoptræden, interviews, sightseeing, samtaler, møder, volleyball, osv., osv. Nedenfor nævnes blot dem, hvis tid og kræfter vi har lagt mest beslag på:		
Ljudmila Ainana, Eskimoernes Organisation i Providenija	Ljudmila A. Karpitjeva, administrator i Novoe Tjaplino	Natalja G. Protopova, administrator i Sireniki
Nadjesda P. Gorbovtsova, skoleleder i Novoe Tjaplino	Marija V. Sleptova, skoleleder i Sireniki	Ljudmila og Igor Makotrik i Novoe Tjaplino
Aleksandr Borovik, parkinspektør, Novoe Tjaplino	Ija A. Ankatagina, engelsklærer, Novoe Tjaplino	
Danmark		
Det grønlandske Selskab	Protektor for Danske Tjukotka Ekspeditioner	
Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond	Økonomisk sponsorering	
Dansk-russisk kulturaftaleprogr.	Økonomisk sponsorering	
Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier	Ekspeditionen gennemførtes som en integreret del af Bent Nielsens ansættelse ved Afdeling for Eskimologi, Københavns Universitet	
Knud Rasmussen Fondet	Økonomisk sponsorering	
Friluftslund	Sponsorering via rabataftale / foredrag om situationen i Tjukotka	
Fjeld & Fritid	Sponsorering af ekspeditionen med rabat på diverse udstyr	
INFONOR	Aftale om publikation i INFONOR Nyhedsbrev	

Summary in English

'**Danish Chukotka Expeditions**' is the title for several researches carried out on the Chukotka Peninsula, the Russian Far North. Initiated in 1998 and continuing into the next millennium, the overall aim of these researches is to gather and reveal to the world the up-to-date information about the indigenous peoples of Chukotka.

The **First Danish Chukotka Expedition, YUPIK '98**, was carried out in July-September 1998. The purpose of the expedition was to achieve a basic knowledge about the indigenous people's life after the collapse of the Soviet Union in 1991.

Three years later the team of the **Second Danish Chukotka Expedition, Connexion 2001**, spent another three months in Chukotka, performing a demographic research in the area and investigating the decision-making pattern of the indigenous people of Chukotka.

The focus of the **Third Danish Chukotka Expedition** (March-April 2003) was on decision-making patterns. It was combined with an investigation of administrative and occupational structures in the villages and supplemented by two minor researches: one concerned women's situation in the area and another one examined the use of the Eskimo Language.

Taking into consideration that during the Soviet time administrative structures were closely linked to the occupational ones, the expedition team decided to examine these structures together. The Expedition Report mentions the following parts of the structures: border guards, village administrator, fur-farming, reindeer herding, sea mammal hunting, Association of Traditional Sea Mammal Hunters of Chukotka, administration of Providenskiy Rayon, Village Council (skhod), Elders' Council, Women's Council, School Council and School Parents Committee. Qualitative interviews as well as participant observation have helped the expedition team to understand peoples' personal perception of the situation and focus on the effect of separate structural elements on the people's life rather than on numbers, election rules, official competence, salary, etc.

In order to obtain statistic data for the researches on women's conditions and on the Eskimo language the interviews were supplemented with data from face-to-face conversations and questionnaires.

On behalf of Sisimiut Municipality (Greenland) the expedition carried the idea of a twin-town project between Sisimiut and Provideniya. The expedition team did an active work including presentations and negotiations, hence making the first step towards establishment of official twin-town relationship between Provideniya and Sisimiut.

Litteratur

Achirgina-Arsiak, Tat'iana

1992 Paianitok! *Études/Inuit/Studies* 16(1 - 2):47 - 50.

Bromley, Yu. V.

1977 Soviet Ethnography: Main Trends. The Main Tendencies in the Cultural Development of the Indigenous Population of the Soviet Far East. In *Problems of the Contemporary World*, edited by Editorial Board: Social Sciences Today, pp. 170-186. USSR Academy of Sciences. Nauka, Moscow.

Dallmann, Winfried

1994 Kulturer ved kanten av stupet. Urbefolkninger i de russiske og sibiriske nordområdene. In *Polarboken 1993-1994*, edited by Annemor Brekke, Fridjof Mehlum, Tore Gjelsvik og Odd Lønø, pp. 44-62. Norsk Polarinstitutt, Oslo.

Egede, Ingmar

1993 Chukotka, Observations and Impressions, April 1991. In *Sibérie III. Questions sibériennes. Les Peuples du Kamchatka et de la Tchoukotka*, edited by Boris Chichlo. Institut D'etudes Slaves, Paris.

Ellanna, Linda J.

1983 Technological and Social Change of Marine Mammal Hunting in Bering Strait. In *Annual Alaska Anthropological Association Meeting*, pp. 1-21, Anchorage.

Gray, Patty A.

1998 *Pursuing a Native Movement in a Russian Space. The Predicament of Indigenous Peoples in Post-Soviet Chukotka*. University of Wisconsin-Madison.

Gurvich, I. S.

1979 Kyst-tjukterne og asiatiske eskimoer. *Tidsskriftet "Grønland"* nr. 10:17-32.

Gurvich, Il'ia S.

1994 Interethnic Ties in Far Northeastern Siberia. In *Anthropology of the North Pacific Rim*, edited by William W. and Valérie Chaussonnet Fitzhugh, pp. 309-319. Smithsonian Institution Press, Washington and London.

Hughes, Charles C.

1984 Siberian Eskimo. In *Arctic, Handbook of North American Indians*, edited by David Damas, pp. 243 - 246. Smithsonian Institute, Washington D. C.

Jacobson, Steven A.

1990 *A Practical Grammar of the St. Lawrence Island / Siberian Yupik Eskimo Language*. Alaska Native Language Center. University of Alaska, Fairbanks.

Menovshchikov, G. A.

1964 The Eskimos. In *Narody Sibiri / Siberian Peoples*. The University of Chicago, Chicago.

Menovsjtjikov, Georgij

1980 Da sovjetstyret kom til Ungazik. *Tidsskriftet "Grønland"* Nr. 1:25-32.

Nielsen, Bent

1996 Jagten på den russiske grønlænder. *Tidsskriftet "Grønland"*:316-320.

Nielsen, Bent

2000a Eskimoisk sprog i det post-sovjetiske Tjukotka. *INFONOR Nyhedsbrev* Årgang 1:11-13.

- Nielsen, Bent
2000b *Traditioner. Sibiriske eskimoers kamp for overlevelse i et forarmet postsovjetisk Rusland.*, Københavns Universitet, København.
- Nielsen, Bent
2001 Eskimoisk kultur tur/retur I et hjørne af Rusland. *Tidsskriftet "Grønland"* nr. 1:31 - 43.
- Nielsen, Bent
2002 *Expedition Connexion 2001 Greenland - Chukotka. Ekspeditionsrapport.* Danske Tjukotka Ekspeditioner.
- Pika, A. I.
1987 Demografitjeskaja politika v rajonakh prozjivaniya narodov severa: Problemy i perspektivy. In *Regionalnye Problemy Sotsialno-demografitjeskogo razvitija*. Akademija Nauk SSSR. Institut Sotsiologitjeskikh assotsiatsija, Moskva.
- Reuse, Willem Joseph de
1994 *Siberian Yupik Eskimo. The Language and Its Contacts with Chukchi.* University of Utah Press, Salt Lake City.
- Robert-Lamblin, Joëlle
1993 Socio-demographic situation of the Yuit and Inuit Eskimos and Chukchis of Chukotka. *Études/Inuit/Studies* 17(2):73-96.
- Schindler, Debra L.
1992 Russian Hegemony and Indigenous Rights in Chukotka. *Études/Inuit/Studies* 16(1 - 2):51 - 74.
- Schindler, Debra L.
1997 Redefining Tradition and Renegotiating Ethnicity in Native Russia. *Arctic Anthropology Vol. 34*:194-211.
- Tichotsky, John and Gunnar Knapp
1992 An Economic Overview of Provideniya District, Chukotka, USSR. *The Northern Review*:129-148.
- Vakhtin, Nikolaj B.
1995 *The conditions of the Siberian Eskimos: A 1995 Update.*, Copenhagen.
- Vakhtin, Nikolaj B. og N. M. Jemeljanova
1988 *Praktikum po leksike eskimosskogo jazyka* (Praktisk brug af eskimoisk ordforråd). Prosvesjenije, Leningrad.
- Vakhtin, Nikolaj Borisovitj
1994 *The Conditions of Siberian Eskimos after the Dissolution of the Soviet Union*, Copenhagen.
- Vol'phson, A. G.
1987 *Whaling Gray Whales (eschrictius gibbobus) and its Significance in the Life of the Aboriginal Population on the Chukotka Peninsula.* Paper presented at IWC Meeting, Bournemouth.
- Woodbury, Anthony C.
1984 Eskimo and Aleut Languages. In *Arctic, Handbook of North American Indians*, edited by David Damas. Smithsonian Institution, Washington.

Information

Fra 1998 til 2003 er der i Danske Tjukotka Ekspeditioners regi indsamlet en omfattende mængde data om Tjukotka og om den oprindelige befolkning af eskimoer og kysttjuktere.

Formidling af viden er en vigtigt element i ekspeditionernes arbejde, derfor opfordres interesserede til at henvende sig for nærmere oplysninger om databaser, forskningsresultater, billedarkiv, videosekvenser mv.

Efter nærmere aftale tilbydes endvidere foredrag og undervisning.

Danske Tjukotka Ekspeditioner

Ruthsvej 3 st.
DK-2900 Hellerup, Danmark

eskibent@get2net.dk / www.connexion-dte.dk

(+45) 39 61 06 31

Ekspeditionsleder Bent Nielsen

cand. mag., Ph.D. stud.

Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier
Københavns Universitet
Strandgade 100H, DK-1401 København K

chukotka@hum.ku.dk / www.hum.ku.dk/eskimo

(+45) 35 32 96 63